

Referentieraming

2006

methodiek en tabellen

Dit is een interne publicatie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Deze is opgesteld door de afdeling FEZ/SIR/P&I. Voor vragen en/of opmerkingen kunt U bij deze afdeling terecht.

Telefoon: 070-4122312
Faxnummer: 070-4122953
Email: fez-ir@minocw.nl

Postadres: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Directie FEZ, t.a.v. dhr. G.A. Korteweg
Postbus 16375
2515 XP Den Haag

Via internet zijn zowel tekst als detailtabellen van deze publicatie beschikbaar, zie:
<http://www.minocw.nl/documenten/referentieraming2006.pdf> en
<http://www.minocw.nl/begroting/publicaties>

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding en samenvatting	
1.1 Inleiding	1
1.2 Referentieraming 2006 t.b.v. OCW-begroting: RR2006 (begroting)	2
1.3 Nieuwe gegevens in RR2006 (lector)	
1.3.1 Update van oudere telgegevens	5
1.3.2 Nieuwe stroomgegevens	6
1.3.3 Nieuwe bevolkingsraming	6
1.3.4 Nieuwe telgegevens	8
1.4 Commentaar van de Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen op RR2006	11
1.4.1 De vormgeving van de publicatie	12
1.4.2 De ramingsmethodiek	12
1.4.3 De informatiebasis	13
Hoofdstuk 2: De opbouw van de raming	
2.1 Toelichting op de standaardraming	15
2.2 RR2006 (standaard)	16
2.3 Toelichting op de technische correcties	17
2.4 RR2006 (autonoom)	21
2.5 Toelichting op de beleidseffecten	22
2.6 RR2006 (lector)	24
2.7 Toelichting op de aanvullende correcties tot RR2006 (begroting)	25
2.8 RR2006 (begroting)	27
Hoofdstuk 3: De techniek rond de referentieraming	
3.1 De werking van het model en de standaardmethodiek	28
3.2 Opbouw en uitkomsten van de standaardmethodiek	35
3.3 De voorspelkracht van de referentieramingen	38
Hoofdstuk 4: Gedetailleerde tabellen van de raming	
Totale onderwijs	43
Primair onderwijs	57
Voortgezet onderwijs	65
Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie	77
Hoger beroepsonderwijs	93
Wetenschappelijk onderwijs	103
Stroomplaatjes in aantallen en fracties	111
Telgegevens mannen en vrouwen 1993/1994 t/m 2005/2006	143
Bijlage 1: Bronvermelding van gebruikte basisgegevens	159
Bijlage 2: Lijst met begrippen en afkortingen	161
Bijlage 3: Opstellers van deze publicatie	166

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Inleiding

Deze publicatie "Referentieraming 2006" bevat de methodische onderbouwing van de leerlingen- en studentenraming die als onderbouwing dient voor de begroting 2007 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Eerst wordt een toelichting gegeven op de gevolgde methodiek, de daarbij gebruikte basisgegevens en de gemaakte methodische en beleidsmatige keuzes. Daarnaast zijn alle detailtabellen van de raming hierin opgenomen.

Deze raming is volgens de gangbare procedure ter beoordeling voorgelegd aan de Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen (ALS): een adviesorgaan bestaande uit externe ramingexperts, externe gebruikers van de raming en vertegenwoordigers van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het commentaar van de ALS is opgenomen in deze publicatie, in Paragraaf 4 van dit hoofdstuk.

Via internet zijn zowel tekst als detailtabellen van deze publicatie beschikbaar, zie:

<http://www.minocw.nl/documenten/referentieraming2006.pdf> en

<http://www.minocw.nl/begroting/publicaties>

In een aparte publicatie "Onderwijsdeelname 1990-2020, beelden anno 2006" wordt dieper ingegaan op de ontwikkeling van de leerlingen aantallen, d.m.v. illustraties en aanvullende informatie. Deze publicatie is niet alleen via internet beschikbaar, maar kan ook in gedrukte vorm op aanvraag worden verkregen.

1.2 Referentieraming 2006 t.b.v. OCW-begroting: RR2006 (begroting)

In deze paragraaf wordt de raming gepresenteerd zoals deze in de OCW-begroting 2006 wordt gebruikt. Deze raming wordt aangeduid als RR2006 (begroting).

De gedetailleerde tabellen van deze publicatie in Hoofdstuk 4 sluiten hier dus niet volledig op aan. In Hoofdstuk 4 wordt namelijk RR2006 (lector) gepubliceerd, dit is de raming die integraal met het ramingsmodel LECTOR is doorgerekend.

Deze twee ramingen RR2006 (lector) en RR2006 (begroting) verschillen in beperkte mate door definitieverschillen en aanvullende correcties, zie Paragraaf 2.7.

Referentieraming 2006 (begroting), leerlingen en studenten naar schoolsoort (x 1.000)

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
bao	1547,7	1548,8	1549,3	1551,3	1554,0	1556,4	1550,0	1542,3	1528,1
sbao	51,4	50,1	48,3	46,9	45,5	44,6	43,7	42,9	41,9
so-wec	34,0	34,3	35,3	36,4	37,3	38,0	38,6	39,0	39,2
vso-wec	21,0	22,8	24,9	26,4	27,8	29,0	30,1	31,0	31,8
totaal po	1654,1	1656,0	1657,9	1661,0	1664,6	1667,9	1662,4	1655,1	1641,0
vo-gemees	345,1	343,5	335,1	327,4	322,2	314,1	312,2	313,5	315,0
vmbo34	176,8	172,7	171,1	167,1	161,6	156,1	151,6	145,9	142,8
havovwo3	74,6	77,9	79,4	79,1	78,0	78,3	78,2	77,0	79,7
vo-2	190,4	196,9	207,2	215,8	220,7	220,3	218,4	216,5	213,7
lwoo	80,0	81,5	84,1	86,2	89,2	90,1	91,2	92,6	94,7
pro	24,7	26,4	27,2	28,0	28,5	29,0	29,6	30,5	31,5
totaal vo	891,5	898,8	904,1	903,7	900,3	887,9	881,2	876,0	877,5
bol	280,8	300,2	314,8	322,2	339,3	345,1	348,6	351,6	354,2
bbl	151,0	133,5	127,8	124,0	131,6	130,1	128,2	126,7	125,2
dt-bol	20,0	15,5	14,9	14,6	14,5	14,3	14,2	14,1	14,0
totaal mbo	451,8	449,2	457,5	460,8	485,3	489,6	491,1	492,4	493,4
hbo	257,3	269,0	281,2	292,0	302,1	311,2	319,3	326,1	331,7
wv hbo-1	70,9	73,9	75,0	76,5	78,3	80,1	81,1	81,6	82,1
dt-hbo	63,8	62,9	60,9	59,3	58,1	57,2	56,7	56,5	56,4
wv dt-hbo-1	15,9	14,2	13,6	13,6	13,6	13,6	13,6	13,7	13,7
totaal hbo	321,2	331,9	342,1	351,3	360,1	368,4	376,0	382,5	388,1
wo	184,0	194,0	199,3	205,9	213,1	221,9	231,1	240,0	248,4
wv wo-1	37,0	39,2	40,6	42,1	43,9	46,4	48,0	48,9	49,6
vboa	21,9	22,2	22,3	22,2	22,2	22,3	22,7	23,0	23,6
lwooa	13,0	13,8	14,6	15,3	16,0	16,5	17,0	17,6	18,3
bola	15,3	15,9	16,4	17,1	18,3	19,0	19,5	19,8	20,1
bbla	9,1	9,2	8,6	8,8	9,6	9,9	10,1	10,3	10,5
hao	8,4	8,4	8,4	8,2	8,1	8,0	7,9	7,9	7,8
woa	4,4	4,5	4,5	4,4	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2

Referentieraming 2006 (begroting), leerlingen en studenten naar schoolsoort, geïndexeerd op 2005/06

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
bao	100	100	100	100	100	100	100	99
sbao	104	100	97	94	92	90	89	87
so-wec	97	100	103	106	108	109	110	111
vso-wec	92	100	106	112	116	121	125	128
totaal po	100	100	100	100	101	100	100	99
vo-gemee	103	100	98	96	94	93	94	94
vmbo34	101	100	98	94	91	89	85	83
havovwo3	98	100	100	98	99	98	97	100
vo-2	95	100	104	107	106	105	104	103
lwoo	97	100	103	106	107	109	110	113
pro	97	100	103	105	106	109	112	116
totaal vo	99	100	100	100	98	97	97	97
bol	95	100	102	108	110	111	112	113
bbl	104	100	97	103	102	100	99	98
dt-bol	104	100	98	97	96	95	95	94
totaal mbo	98	100	101	106	107	107	108	108
hbo	96	100	104	107	111	114	116	118
wv hbo-1	99	100	102	105	107	108	109	110
dt-hbo	103	100	97	95	94	93	93	93
wv dt-hbo-1	104	100	100	99	99	100	100	100
totaal hbo	97	100	103	105	108	110	112	113
wo	97	100	103	107	111	116	120	125
wv wo-1	97	100	104	108	114	118	121	122
vboa	100	100	100	100	100	102	103	106
lwooa	94	100	104	109	113	116	120	125
bola	97	100	104	112	116	119	121	123
bbla	107	100	102	111	115	117	120	122
hao	101	100	98	97	96	95	94	94
woa	101	100	99	98	97	97	96	95

De uitkomsten van de nieuwe raming RR2006 (begroting) worden hieronder vergeleken met de uitkomsten van de vorige raming, RR2005 (begroting), d.i. pag. 2 uit de publicatie RR2005.

Vershil Referentieraming 2006 (begroting) - Referentieraming 2005 (begroting)
(aantallen x 1000)

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
bao	0,1	-0,2	-3,5	-4,3	-3,8	-4,4	-5,4	-5,6
sbao	0,0	0,0	-0,4	-0,6	-0,6	-0,5	-0,3	-0,1
so-wec	0,0	-0,1	0,7	1,6	2,4	3,0	3,5	3,8
vso-wec	0,0	0,0	1,7	3,1	4,3	5,5	6,4	7,3
totaal po	0,1	-0,4	-1,5	-0,2	2,3	3,6	4,2	5,4
vo-gemeee	0,4	-2,3	-7,6	-9,2	-7,9	-8,3	-9,0	-9,3
vmbo34	0,3	-0,4	-1,4	-3,3	-4,5	-5,1	-4,8	-5,0
havovwo3	0,0	0,1	-0,1	-1,3	-2,7	-2,5	-2,7	-3,1
vo-2	0,2	-0,5	2,1	3,6	3,7	1,4	-0,6	-1,9
lwoo	0,1	0,4	2,4	3,9	7,0	7,9	8,2	8,5
pro	0,0	0,0	0,1	0,5	0,9	1,0	1,1	1,3
totaal vo	1,0	-2,6	-4,5	-5,7	-3,6	-5,6	-7,7	-9,6
bol	0,0	-1,2	3,9	5,1	16,9	18,4	19,4	21,2
bbl	0,0	-3,1	0,9	2,3	12,1	11,4	9,8	8,1
dt-bol	0,0	-0,8	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
totaal mbo	0,0	-5,1	4,6	7,3	28,9	29,8	29,1	29,3
hbo	0,0	0,4	1,9	2,2	2,7	3,4	3,7	3,4
wv hbo-1	0,0	0,0	-0,3	-0,2	0,1	0,4	0,1	-0,5
dt-hbo	0,0	0,2	-0,6	-1,2	-1,8	-2,2	-2,5	-2,8
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	-0,5	-0,6	-0,7	-0,7	-0,8	-0,8
totaal hbo	0,0	0,6	1,3	1,0	1,0	1,3	1,2	0,6
wo	0,7	0,5	-3,8	-6,2	-7,6	-7,7	-7,1	-6,2
wv wo-1	0,5	-0,3	0,2	0,7	1,1	2,1	2,7	2,9
vboa	0,0	0,0	-0,5	-0,8	-0,9	-1,0	-1,0	-1,1
lwooa	0,0	-0,1	-0,2	-0,1	0,2	0,3	0,4	0,4
bola	0,0	-0,1	0,0	0,2	0,8	0,9	1,0	1,0
bbla	0,1	0,0	-1,1	-1,5	-1,3	-1,4	-1,5	-1,6
hao	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3
woa	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1.3 Nieuwe gegevens in RR2006 (lector)

1.3.1 Update van oudere telgegevens

Samengevat: Update van oudere gegevens verlaagt de ramingen van vo en mbo.

In RR2006 hebben de volgende updates plaatsgevonden:

- update van oudere gegevens omtrent leerlingen-/studentenstromen vanuit nieuwe versies van de onderwijsmatrices 2000 t/m 2003.
- update van alle aantallen leerlingen/studenten 2004/05.
- update van aantallen gediplomeerden 2003/04 voortgezet onderwijs (volgens inspectietelling i.p.v. modelschatting), mbo, hbo, wo en groen onderwijs.

De effecten van deze updates zijn zichtbaar gemaakt in Paragraaf 3.2, onder stappen D en E. De belangrijkste effecten betekenen een verlaging van de telling 2004/05 en van de raming voor de jaren daarna bij voortgezet onderwijs en mbo:

1. Bij voortgezet onderwijs bleek de bijgestelde telling 2004/05 ca. 2600 lager dan de vorig jaar gebruikte voorlopige telling. Deze bijstelling hield verband met de intensieve controle die heeft plaatsgevonden op de vorig jaar voor het eerst met onderwijsnummers geregistreerde leerlingentelling¹. De neerwaartse bijstelling had vooral betrekking op de eerste twee leerjaren van het vo. Verder zitten in de bijgestelde telling ook verschuivingen t.o.v. de voorlopige telling, hetgeen o.m. een verhoging van het aantal lwoo-leerlingen betekende.
2. Bij mbo bleek dat, evenals in eerdere jaren, de bekostigingstelling van bbl lager was dan de in het vorige jaar gebruikte referentietelling. Dit verschil wordt in beginsel veroorzaakt door het feit dat niet alle bbl-deelnemers voor bekostiging in aanmerking komen, omdat ze er niet in geslaagd zijn om vóór 31 december een stageplaats (beroepspraktijkvorming-plaats) te vinden. Vorig jaar hadden we reeds rekening gehouden met een verschil van -2700 deelnemers in de referentietelling, maar nu blijkt dat het in het schooljaar 2004/05 feitelijk ging om -5800 deelnemers. Deze verdere verlaging met 3100 deelnemers t.o.v. de vorig jaar gebruikte verlaagde bbl-telling betekent een aanzienlijke verlaging van de bbl-raming².

De overige effecten zijn in het algemeen gering.

1 Voor 2003/04 was er reeds een schaduwtekening uitgevoerd m.b.v. onderwijsnummers, maar deze was nog niet voor bekostiging en begroting gebruikt.

2 De raming van bbl wordt echter naderhand weer verhoogd door nieuwe stroomgegevens (zie par.3.2) en door de nieuwe telling 2005/06 (zie par. 3.4).

1.3.2 Nieuwe stroomgegevens

Samengevat: *Verschuivingen als gevolg van nieuwe onderwijsmatrix 2004*

De effecten van de nieuwe onderwijsmatrix 2004 zijn zichtbaar gemaakt in Paragraaf 3.2, onder stap F.

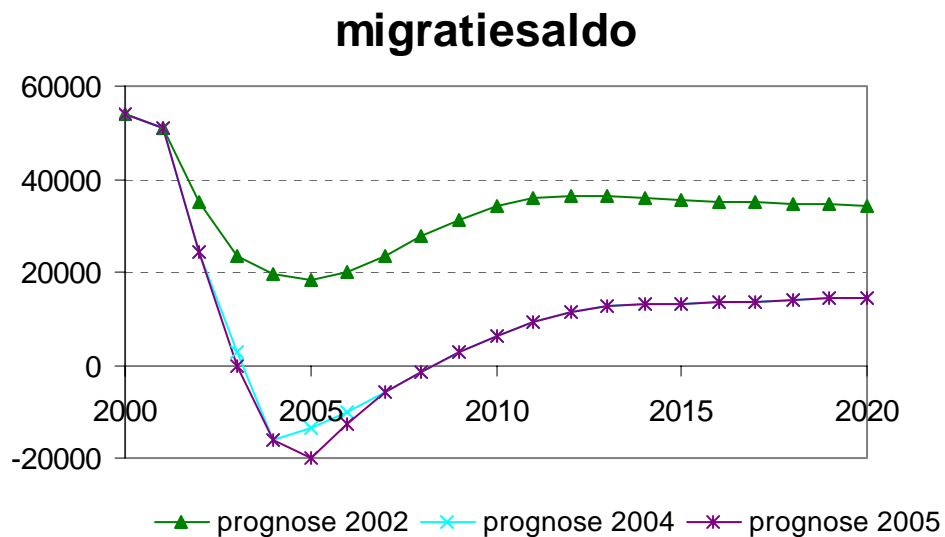
Op totaalniveau is er slechts sprake van geringe effecten op de raming, maar er zijn wel verschuivingen:

- minder vo- en meer po-leerlingen;
- binnen mbo een verschuiving van voltijd-bol naar bbl.

1.3.3 Nieuwe bevolkingsraming

Samengevat: *Wijzigingen in de bevolkingsprognose leiden slechts tot zeer geringe effecten op leerlingenaantallen.*

De nieuwe korte termijn bevolkingsprognose 2005 is bijna gelijk aan de vorig jaar nog gebruikte lange termijn prognose 2004. Evenals in 2004 is ook in 2005 het migratiesaldo nog negatief, zelfs nog iets lager dan vorig jaar was voorspeld. Voor de eerstkomende jaren voorspelt het CBS nog steeds een zeer laag migratiesaldo, dat wel weer langzaam zal toenemen.

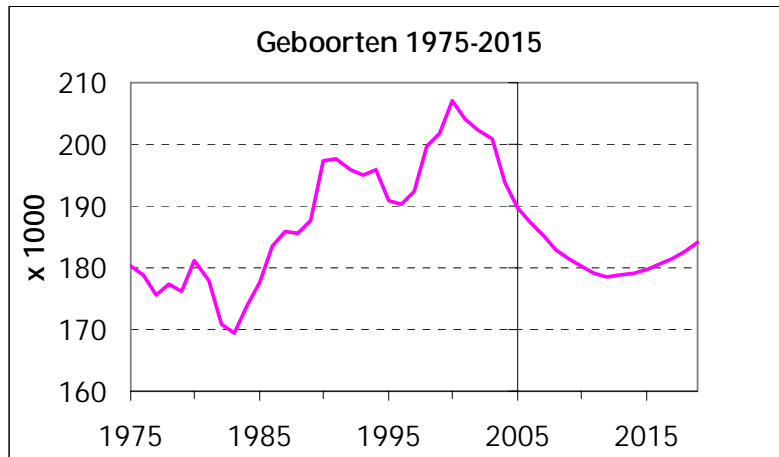
De daling van het migratiesaldo wordt veroorzaakt door:

- a) minder asielzoekersinstroom, als gevolg van strenger asielbeleid;
- b) minder immigratie, door aanscherping van de voorwaarden voor gezinsvorming;
- c) minder arbeidsmigratie als gevolg van de laagconjunctuur.

Voor de langere termijn wordt wel weer een groei van het migratiesaldo verwacht als gevolg

van meer arbeidsmigratie, mede vanwege de vergrijzing op de Nederlandse arbeidsmarkt.

De daling van het migratiesaldo wordt niet gecompenseerd door meer geboorten; de nieuwe geboorteprognose gaat nog steeds uit van dezelfde veronderstellingen als de vorige twee prognoses, maar in 2005 zijn wel iets minder kinderen geboren dan vorig jaar nog was voorspeld.

In de bevolkingsomvang per leeftijd t/m 16 jaar zijn de verschillen in de planperiode t.o.v. de vorige bevolkingsprognose als volgt:

Verschillen bevolkingsprognose 2005 - prognose 2004

Leeftijd	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
0	-1,0	-1,7	-0,6	-0,1	0,0	0,0	0,0
1	0,3	-1,0	-1,7	-0,6	-0,1	0,0	0,0
2	0,0	0,2	-1,1	-1,7	-0,6	-0,1	0,0
3	0,0	-0,1	0,2	-1,1	-1,7	-0,6	-0,1
4	-0,1	-0,1	-0,1	0,2	-1,1	-1,7	-0,6
5	-0,1	-0,2	-0,2	-0,1	0,2	-1,0	-1,6
6	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	0,2	-1,0
7	-0,1	-0,1	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1	0,2
8	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1
9	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,3	-0,2	-0,1
10	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,3	-0,2
11	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,3
12	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1
13	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2
14	0,0	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1
15	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-0,1	-0,2
16	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	0,0	-0,2	-0,1
tot. 4-11	-0,6	-1,0	-1,3	-1,0	-1,9	-3,4	-3,8
tot. 12-16	-0,2	-0,4	-0,5	-0,6	-0,6	-0,7	-0,6

Zoals blijkt uit bovenstaande tabel blijven er in de komende jaren geringe verschillen bestaan tussen de nieuwe en de vorige bevolkingsprognose. Vanaf 2009/10 zijn deze verschillen voor de 4- t/m 11-jarigen wat groter, dit komt vanwege het verschil in geboorten in 2005.

Het effect van de lagere bevolkingsprognose is voor 2010/11 zichtbaar gemaakt in Paragraaf 3.2, onder stap H.

1.3.4. Nieuwe telgegevens

In deze raming RR2006 (begroting) zijn in vergelijking met RR2005 (begroting) de volgende nieuwe telgegevens verwerkt:

- voorlopige leerling- en studentenaantallen 2005/2006;
- voorlopige aantallen gediplomeerden 2004/05.

Hieronder worden deze nieuwe telgegevens eerst vergeleken met het daaraan voorafgaande schooljaar en vervolgens worden de nieuwe cijfers vergeleken met RR2005 (begroting).

Vergelijking leerling aantallen 2005/06 en 2004/05 (x 1000)

	2005/06	2004/05	verschil	
			abs.	%
bao	1549,3	1548,8	0,5	0,0
sbao	48,3	50,1	-1,8	-3,6
so-wec	35,0	33,9	1,1	3,1
vso-wec	24,0	21,7	2,4	9,8
totaal po	1656,7	1654,5	2,2	0,1
vo-gemeensch.	337,1	345,6	-8,5	-2,5
vmbo34	171,1	172,7	-1,6	-0,9
havo.vwo3	79,4	77,9	1,6	2,0
vo-2	207,2	196,9	10,3	5,0
lwoo	84,1	81,5	2,6	3,1
pro	27,2	26,4	0,9	3,1
totaal vo	906,1	900,9	5,1	0,6
bol	314,8	300,2	14,7	4,7
bbl	127,8	133,5	-5,7	-4,5
dt-bol	14,9	15,5	-0,6	-3,9
totaal mbo	457,5	449,2	8,4	1,8
vt-hbo	284,5	272,7	11,8	4,1
w.v. eerstejaars	76,1	75,0	1,1	1,5
dt-hbo	62,7	64,6	-1,9	-3,1
w.v. eerstejaars	13,9	14,4	-0,6	-4,2
totaal hbo	347,2	337,3	9,9	2,8
wo	199,3	194,0	5,3	2,7
w.v. eerstejaars	40,6	39,2	1,4	3,3
vboa	20,9	20,8	0,1	0,7
lwooa	13,9	13,1	0,8	5,6
bola	16,2	15,6	0,5	3,2
bbla	8,6	9,2	-0,6	-7,1
hao	8,6	8,7	-0,1	-1,7
woa	4,5	4,5	0,0	-0,9

Het basisonderwijs is in 2005 vrijwel gelijk aan 2004. Speciaal onderwijs is in 2005 nog gegroeid, maar deze groei wordt gecompenseerd door een daling bij het speciaal basisonderwijs. Voortgezet speciaal onderwijs is in 2005 opnieuw sterk toegenomen.

Binnen het basisonderwijs stijgt het aantal leerlingen zonder extra bekostigingsgewicht, maar bij de bekostigingsgewichten 0,25 en 0,9 is er een daling. Dit kan verklaard worden uit het dalende migratiesaldo en een verhoging van het opleidingsniveau van de ouders.

Het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs is nog gegroeid t.o.v. 2004. Deze groei is vooral gelegen in de hogere leerjaren van havo/vwo en in het lwoo. De eerste gemeenschappelijke leerjaren laten juist een forse daling zien, die samenhangt met de groei van vso en lwoo.

De nieuwe gecorrigeerde referentie-telling voor het mbo laat een forse groei zien bij voltijd-bol, tegenover een daling bij bbl; ook deeltijd-bol is nog iets verder gedaald.

Hetzelfde patroon als bij mbo is ook bij hbo waarneembaar: een sterke stijging bij de voltijd-opleidingen tegenover een zekere daling van het deeltijd-onderwijs. In totaal groeit het hbo nog steeds.

Bij wo is er ook een aanzienlijke stijging van het aantal studenten, zowel bij eerstejaars als hogerejaars.

Bij het groene onderwijs is er alleen een substantiële stijging bij lwoo-groen en bol-groen, bbl-groen is daarentegen gedaald.

Opmerking:

- 1) het aantal deelnemers bbl uit de RR-telling 2005/06 is verlaagd met 2.700, conform de bijstelling die ook in voorgaande jaren op de RR-telling is uitgevoerd (zie Paragraaf 2.3).
- 2) de vermelde cijfers zijn getelde aantallen, d.w.z. exclusief de begrotingstechnische correcties bij so/vso, vo-gemeensch, hbo en vboa/lwooa.

Raming/telgegevens-vergelijking 2005/06 (x 1000)

	telling	raming	verschil	
			abs.	%
bao	1549,3	1552,8	-3,5	-0,2
sbao	48,3	48,7	-0,4	-0,9
so-wec	35,0	34,3	0,7	2,0
vso-wec	24,0	22,0	2,0	9,3
totaal po	1656,7	1657,9	-1,2	-0,1
vo-gemeensch.	337,1	344,8	-7,7	-2,2
vmbo34	171,1	172,5	-1,4	-0,8
havo.vwo3	79,4	79,5	-0,1	-0,1
vo-2	207,2	205,0	2,1	1,0
lwoo	84,1	81,7	2,4	2,9
pro	27,2	27,1	0,1	0,4
totaal vo	906,1	910,7	-4,6	-0,5
bol	314,8	311,0	3,9	1,2
bbl	127,8	126,8	0,9	0,7
dt-bol	14,9	15,2	-0,2	-1,6
totaal mbo	457,5	453,0	4,6	1,0
vt-hbo	284,5	283,4	1,1	0,4
w.v.eerstejaars	76,1	76,3	-0,2	-0,2
dt-hbo	62,7	63,2	-0,5	-0,8
w.v.eerstejaars	13,9	14,4	-0,5	-3,6
totaal hbo	347,2	346,6	0,6	0,2
wo	199,3	203,1	-3,8	-1,9
w.v.eerstejaars	40,6	40,4	0,2	0,5
vboa	20,9	21,4	-0,5	-2,2
lwooa	13,9	14,2	-0,3	-1,8
bola	16,2	15,9	0,2	1,5
bbla	8,6	9,7	-1,1	-11,1
hao	8,6	8,3	0,3	3,1
woa	4,5	4,4	0,1	2,1

NB:

De raming RR2006 (lector) in bovenstaande vergelijking is exclusief de begrotingstechnische correcties in vso, vo-gemeensch./vboa+lwooa en hbo.

Het basisonderwijs blijft achter bij de vorig jaar geraamde ontwikkeling.

Het verschil van ca. 4.000 in het basisonderwijs is vooral gelegen in leerlingen met bekostigingsgewicht 0,9 (-3.700). Verder zijn er 1.700 minder 0,25 leerlingen geteld dan volgens de oude raming en 1.300 meer 0,0 leerlingen.

Opvallend is verder het grote verschil bij vso, dat bijna 2.000 meer leerlingen trok dan was geraamd.

De eerste gemeenschappelijke leerjaren van vo zijn aanmerkelijk lager dan geraamd, wellicht hangt dit samen met de verdere groei van vso en lwoo.

Verder is het aantal leerlingen in de tweede fase hoger dan was verwacht, maar het totaal aantal leerlingen is toch lager dan was geraamd.

Het totale aantal mbo-deelnemers is hoger dan vorig jaar was geraamd. Vooral het aantal deelnemers aan voltijd-bol is hoger, maar dit gaat niet meer ten koste van bbl.

Het aantal hbo-studenten is ongeveer conform de verwachting. Net als vorig jaar staat tegenover een zekere onderschatting bij de voltijd-opleidingen een geringe overschatting bij de deeltijd-opleidingen.

Bij wo zijn er aanmerkelijk minder studenten dan vorig jaar was verwacht, hetgeen misschien verband houdt met de toename van het aantal gediplomeerden. Het aantal eerstejaars laat nog wel een lichte stijging zien.

Voor de meeste onderwijssoorten in het groene onderwijs is vorig jaar redelijk goed voorspeld, alleen het bbl-groen trekt duidelijk minder deelnemers dan was verwacht.

Gediplomeerden: raming/telgegevens-vergelijking 2004/2005 (x 1000)

	telling	raming	Verschil	
			abs.	%
bol	76,0	74,0	2,0	2,7
bbl	50,2	50,1	0,1	0,2
dt-bol	4,0	3,7	0,3	8,3
totaal mbo	130,3	127,8	2,4	1,9
vt-hbo	45,9	47,3	-1,4	-3,0
dt-hbo	14,5	14,1	0,4	2,5
totaal hbo	60,4	61,4	-1,1	-1,7
wo	24,3	22,5	1,8	8,0
bola	4,1	3,9	0,1	3,2
bbla	3,7	3,2	0,5	15,4
hao	1,9	1,7	0,2	14,7
woa	1,0	0,9	0,1	13,1

NB:

De telling van vo-gediplomeerden vanuit de ERR-registratie was ten tijde van de ramingsproductie nog niet volledig beschikbaar; voor havo en vwo ligt het naar landelijk niveau opgehoogde aantal gediplomeerden wel dichtbij de schatting volgens RR2006. Vanaf komend jaar zullen deze gediplomeerden geteld worden vanuit de onderwijsnummer-registratie.

Het effect van de nieuwe telgegevens op de nieuwe raming is voor 2010/11 zichtbaar gemaakt in Paragraaf 3.2, onder stap I.

Ook dit jaar waren er in het mbo meer gediplomeerden dan verwacht. In absolute aantallen steeg vooral het aantal bol-gediplomeerden. Het aantal gediplomeerden bij deeltijd-bol steeg relatief gezien ook behoorlijk. Bij bbl was het aantal gediplomeerden vrijwel goed voorspeld.

In het hoger onderwijs waren er minder hbo-gediplomeerden dan verwacht, maar aanmerkelijk meer wo-gediplomeerden.

Bij het groene onderwijs valt op dat alle aantallen hoger zijn dan geraamd.

1.4 Commentaar van de Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen op RR2006

De Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen (ALS) beoordeelt jaarlijks de Referentieraming van OCW op drie aspecten:

- de vormgeving van de publicatie, d.w.z. leesbaarheid, toegankelijkheid en volledigheid;
- de methodiek volgens welke de raming tot stand is gekomen;
- de kwaliteit van de gebruikte leerlingen/studenten-gegevens.

Het commentaar van de ALS bij de nieuwe Referentieraming 2006 heeft vooral betrekking op de onderhavige rapportage, verder is ook de nieuwe publicatie "Onderwijsdeelname 1990-2020, beelden anno 2006" in de oordeelsvorming meegenomen.

1.4.1 De vormgeving van de publicatie

De ALS waardeert de uitgebreide verantwoording van de nieuwe Referentieraming in het onderhavige document. In het algemeen vindt de ALS dat hierin de methodiek en de resultaten duidelijk zijn beschreven. De stapsgewijze opbouw van de nieuwe raming geeft een helder beeld van de effecten van de nieuwe leerlingen/studentengegevens en de nieuwe bevolkingsprognose.

Op verzoek van de ALS is de raming van het wetenschappelijk onderwijs nu verder uitgesplitst naar bachelor- en master-studies. Met tevredenheid stelt de ALS vast dat er nu ook enkele tabellen zijn opgenomen waarin dit onderscheid is aangebracht.

Op enkele detailpunten zijn opmerkingen gemaakt bij de tekst, hiermee zou zoveel mogelijk rekening moeten worden gehouden. De tabellenset zou nog uitgebreid kunnen worden met extra tabellen voor het voortgezet onderwijs (vmbo-leerwegen, havo/vwo-profielen) en hoger beroepsonderwijs (totalen van voltijd+deeltijd). Verder is meer informatie gewenst over de gerealiseerde uitstroom zonder diploma in vergelijking tot de geraamde uitstroom.

De ALS blijft het belangrijk vinden dat de Referentieraming via internet toegankelijk is, dit geldt niet alleen voor het tekstdocument, maar vooral ook de spreadsheets die de huidige gedetailleerde ramingstabellen en onderliggende historische gegevens bevatten. Uit reacties van diverse gebruikers is gebleken dat de betreffende webpagina nu vaak moeilijk te vinden is, dit zou verbeterd moeten worden.

De inhoudelijke toelichting op de ontwikkelingen in een aparte publicatie

"Onderwijsdeelname 1990-2020, beelden anno" is een nuttige aanvulling op hetgeen reeds gepubliceerd wordt in de publicatie "Kerncijfers OCW", aangezien toekomstbeelden in laatstgenoemde publicatie ontbreken. Op deze wijze kunnen gerealiseerde en geraamde ontwikkelingen in de Nederlandse onderwijsdeelname duidelijker worden gepresenteerd, aan een breder lezerspubliek dan alleen deskundigen en gebruikers van ramingresultaten.

Op enkele detailpunten zijn opmerkingen gemaakt bij de tekst van de nieuwe publicatie. Geadviseerd wordt om zo mogelijk nog meer aandacht te besteden aan achterliggende ontwikkelingen die de veranderingen in onderwijsdeelname zouden kunnen verklaren.

Indien mogelijk zou ook meer informatie gepresenteerd kunnen worden over te verwachten regionale ontwikkelingen, aansluitend op de nieuwe regionale bevolkings- en allochtonenprognose van CBS en RPB.

1.4.2 De ramingsmethodiek

Van cruciale betekenis voor de ramingskwaliteit is de wijze waarop doorstroomkansen (strategische coëfficiënten) binnen het huidige ramingmodel Lector worden geëxtrapoleerd. Op dit onderdeel van het model zijn nog wel verbeteringen mogelijk.

In opdracht van OCW wordt door ECN een onderzoek uitgevoerd naar welke stromen voor extrapolatie in aanmerking komen, waar zich trendbreuken voordoen en of er gecorrigeerd zou moeten worden voor outliers. De resultaten van het door ECN te ontwikkelen detectie-instrument worden met belangstelling tegemoet gezien. De ALS gaat ervan uit dat hiermee rekening gehouden wordt in komende ramingen. Hierbij moeten de resultaten van dit detectie-instrument kritisch bezien worden met aandacht voor mogelijke oorzaken van trendbreuken en/of outliers.

Verder wordt in opdracht van OCW binnenkort een onderzoek uitgevoerd naar een mogelijke verbetering van het ramingsmodel door het verdisconteren van conjunctuureffecten in de raming. De ALS ziet ook met belangstelling de resultaten van dit onderzoek tegemoet. Indien uit dit onderzoek is gebleken dat de raming daadwerkelijk verbeterd wordt door rekening te houden met de ontwikkeling van conjunctuurvariabele(n), dan zouden komende ramingen voor de korte termijn aangepast moeten worden op basis van door het CPB geraamde ontwikkelingen. Voor de langere termijn ramingen lijkt dit niet zinvol.

De nieuwe bachelor-master (BAMA) structuur in het hoger onderwijs geeft extra onzekerheid, met name ten aanzien van de raming van het wetenschappelijk onderwijs. Vanwege onvoldoende historische gegevens is er in het ramingsmodel nog geen rekening gehouden met BAMA, maar wel is buiten het model een onderverdeling van de wo-ramingen gemaakt in bachelor- en master-studies. Deze onderverdeling lijkt plausibel, maar heeft wellicht nog aanpassing met het oog op de invoering van nieuwe bekostiging in het hoger onderwijs.

De ALS doet geen uitspraak over de plausibiliteit van de beleidsmatige correcties in de ramingen. Wel wordt geconstateerd dat het vaak onmogelijk is om de betrouwbaarheid van deze correcties achteraf te toetsen wegens de invloed van vele andere factoren.

1.4.3 De informatiebasis

Nog steeds zijn er op bepaalde punten, bijvoorbeeld de mbo-stroomgegevens, nog zwakke plekken in de informatiebasis. De ALS hoopt dat in de nabije toekomst het gebruik van de onderwijsnummer-registraties voor een substantiële verbetering zal zorgen.

Ten eerste kan de kwaliteit van de onderwijsmatrices – en daarmee ook de kwaliteit van de ramingen -- verder worden verbeterd met behulp van deze nieuwe onderwijsnummer-registraties.

Verder zou hierdoor veel meer longitudinale informatie beschikbaar kunnen komen over voortijdig schoolverlaters, studieonderbreking, verblijfsduren, rendementen, etc. Ook is veel extra informatie te verwachten doordat -- meer dan voorheen -- onderscheiden kan worden naar persoonskenmerken en ook naar regio en/of instelling. Dit biedt naast een nog beter inzicht in de ontwikkelingen in onderwijsdeelname nieuwe mogelijkheden in de ontwikkeling van regionale en instellings-specifieke ramingen.

Ledenlijst Adviesgroep Leerlingen/Studenten-ramingen (ALS)

Prof. dr. P. Hooimeijer	voorzitter ALS / Universiteit Utrecht
dr. G.A. Korteweg	secretaris ALS
drs. C. van Duin	CBS
drs. R.W. Euwals	Centraal Planbureau (CPB)
drs. B. Golsteyn	Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA)
drs. A.H. de Jong	Ruimtelijk Planbureau
drs. K. van Kralingen	Bve Raad
dr. B. Kuhry	Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)
ing. J.F. Lukkien	HBO-raad / Hanzehogeschool Groningen
drs. W. Neutel	Besturenraad (organisatie van het PC onderwijs)
drs. F. Salve	VSNU / Universiteit Utrecht
drs. S.A. van der Wulp	HBO-raad
drs. J.H. van Dijk	Ministerie Financiën (waarnemend lid)
A.J.J. van der Voort	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV)
drs. P.D.H. Boswinkel	Ministerie OCW, FEZ
dr. A. Rutten	Ministerie OCW, CFI
drs. M.A.M. Smits van Waesberghe	Ministerie OCW, FEZ

Hoofdstuk 2 De opbouw van de raming

Dezelfde modelinstelling is gehanteerd als in de voorgaande ramingen RR98 t/m RR2005. Dit betekent dat strategische coëfficiënten zijn geëxtrapoleerd volgens de pseudo-OLS methode, met een historische tijdbasis van 12 jaar; voor RR2006 betekent dit extrapolatie over de periode 1994 t/m 2005.

De jaarlijkse opbouw van de raming is volgens het volgende schema:

- a) RR..(standaard) = de raming met verwerking van de veranderingen zoals hierboven beschreven in Hoofdstuk 1, maar zonder enige correctie;
- b) RR..(autonoom) = RR..(standaard) + technische correcties;
- c) RR..(lector) = RR..(autonoom) + beleidseffecten die modelmatig verwerkt zijn;
- d) RR..(begroting) = RR..(lector) + beleidsmatige en/of technische correcties die nog toegevoegd moeten worden om aan te sluiten bij de nieuwe begroting.

2.1 Toelichting op de standaardraming

RR2006 (standaard) is een raming waarbij de standaardmethodiek zonder enige correcties wordt toegepast.

Voor vso-wec is in deze standaardraming het aantal leerlingen in 2002/03 t/m 2005/06 achtereenvolgens verlaagd met resp. 735, 890, 800 en 900 leerlingen, d.i. bij benadering het aantal getelde RJI-leerlingen. Het meenemen van deze RJI-plaatsen zou een trendbreuk veroorzaken in de geraamde ontwikkeling van vso, daarom zijn de RJI-leerlingenplaatsen hier niet meegenomen in de tellingen. Op een later moment in de opbouw van de raming worden de RJI-plaatsen vanaf 2002/03 aan de raming toegevoegd: zie Paragraaf 2.3 onder punt 4.

Evenals voor andere onderwijssoorten is ook voor bbl in RR2006 (standaard) voor het schooljaar 2005/06 uitgegaan van de voorlopige telling (RR-telling). In RR2006 (autonoom) wordt deze telling vervolgens aangepast aan het niveau van de bekostigingstelling. Dit wordt gedaan op basis van verschillen in eerdere jaren tussen voorlopige telling en bekostigingstelling: zie Paragraaf 2.3 onder punt 1.

2.2 RR2006 (standaard)

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
bao	1547,7	1548,8	1549,3	1551,1	1553,9	1556,5	1549,3	1540,8	1525,7
sbao	51,4	50,1	48,3	47,1	46,4	46,3	46,5	46,8	46,8
so-wec	33,6	33,9	35,0	36,2	37,2	38,0	38,8	39,3	39,7
vso-wec	19,6	20,9	23,1	24,5	25,6	26,5	27,3	27,9	28,5
totaal po	1652,2	1653,7	1655,8	1658,9	1663,1	1667,3	1661,9	1654,8	1640,7
vo-gemee	347,2	345,6	337,1	330,2	326,1	318,9	318,0	320,2	322,2
vmbo34	176,8	172,7	171,1	167,8	163,0	158,8	155,9	151,2	148,8
havovwo3	74,6	77,9	79,4	78,4	76,8	76,7	76,2	74,8	77,4
vo-2	190,4	196,9	207,2	215,4	218,8	216,4	212,5	209,3	205,9
lwoo	80,0	81,5	84,1	85,9	87,1	87,5	88,0	88,7	90,3
pro	24,7	26,4	27,2	27,7	27,9	27,7	27,7	27,9	28,5
totaal vo	893,6	900,9	906,1	905,4	899,7	886,1	878,2	872,1	873,1
bol	280,8	300,2	314,8	322,3	327,6	331,5	333,5	334,6	334,8
bbl	151,0	133,5	130,5	128,0	126,3	125,0	123,8	122,6	121,2
dt-bol	20,0	15,5	14,9	14,6	14,4	14,3	14,2	14,2	14,1
totaal mbo	451,8	449,2	460,2	464,9	468,3	470,8	471,5	471,4	470,1
hbo	260,4	272,7	284,5	296,5	308,7	320,8	332,2	342,0	350,1
wv hbo-1	71,5	75,0	76,1	78,7	81,6	84,5	86,1	86,6	87,2
dt-hbo	65,7	64,6	62,7	61,0	59,7	58,8	58,3	58,0	57,9
wv dt-hbo-1	16,2	14,4	13,9	13,8	13,8	13,8	13,8	13,8	13,8
totaal hbo	326,1	337,3	347,2	357,5	368,4	379,7	390,5	400,0	408,0
wo	184,0	194,0	199,3	205,4	212,5	221,0	229,6	237,6	244,7
wv wo-1	37,0	39,2	40,6	42,0	43,8	46,0	47,4	47,9	48,1
vboa	20,4	20,8	20,9	20,8	20,6	20,5	20,6	20,7	21,1
lwooa	12,3	13,1	13,9	14,5	15,0	15,3	15,6	16,0	16,5
bola	15,3	15,9	16,4	17,1	17,6	18,1	18,4	18,6	18,7
bbla	9,1	9,2	8,6	8,8	9,1	9,3	9,6	9,8	9,9
hao	8,7	8,7	8,6	8,4	8,3	8,2	8,1	8,0	7,9
woa	4,4	4,5	4,5	4,4	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2

2.3 Toelichting op de technische correcties

Een standaardmethodiek vormt de basis voor de referentieraming. Deze methodiek is voor alle schoolsoorten gelijk. Voorafgaande aan de verwerking van de nieuwste telgegevens is deze standaardmethodiek vastgesteld. Het kan noodzakelijk blijken om ten opzichte van deze standaardmethodiek met enige bijstellingen te komen. Deze bijstellingen worden hieronder toegelicht.

Technische correcties zijn toegepast als de standaardmethodiek door discontinuïteiten in de gegevens (zoals trendbreuken, stelselwijzigingen) niet zonder meer mag worden toegepast.

Drie correcties kunnen eigenlijk als standaardcorrecties worden opgevat :

- standaardcorrecties "verlaging RR-telling" (1) en "leerplicht" (2);
- standaardcorrectie "trend niet naar 0 en niet naar 100%" (3).

1. Standaardcorrectie: aanpassing telling voor bbl (conform RR2005)

Vanwege de eis dat bbl-deelnemers alleen voor bekostiging in aanmerking komen als ze vóór 31 december een bpv (beroepspraktijkvorming)-plaats hebben geeft de bekostigingstelling jaarlijks steeds lagere aantallen bbl-deelnemers dan de overeenkomstige voorlopige telling (RR-telling). T.b.v. de OCW-begroting wordt in de Referentieraming steeds gekozen voor de bekostigingstelling i.p.v. de RR-telling, maar voor 2005/06 is nu nog geen bekostigingstelling beschikbaar. Evenals vorig jaar wordt daarom het aantal deelnemers uit de RR-telling 2005/06 verlaagd met 2.700.

Het effect van de aangepaste telling 2005/06 is als volgt:

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
bol	0,0	0,2	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6
bbl	-2,7	-4,1	-4,9	-5,4	-5,6	-5,8	-5,9
dt-bol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal mbo	-2,7	-3,9	-4,5	-4,9	-5,1	-5,2	-5,3
hbo	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
wv hbo-1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
dt-hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal hbo	0,0	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
wo	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
wv wo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

2. Standaardcorrectie: trends in de leerplicht “harder” meenemen (conform RR2005)

Evenals in RR2005 is de standaardmethodiek gewijzigd voor leerplichtig onderwijs. De trends worden hier met een hoger gewicht meegenomen dan in de standaardraming.

De effecten van deze wijziging zijn:

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
bao	0,0	0,2	0,7	1,3	2,1	2,9	3,7
sbao	0,0	-0,2	-0,8	-1,7	-2,8	-3,9	-4,9
so-wec	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,5	-0,7	-0,8
vso-wec	0,0	0,2	0,4	0,7	1,0	1,3	1,6
totaal po	0,0	0,0	0,1	-0,1	-0,2	-0,4	-0,4
vo-gemeen	0,0	-0,8	-2,0	-2,8	-3,8	-4,6	-5,1
vmbo34	0,0	-0,7	-1,7	-3,1	-4,6	-5,7	-6,4
havovwo3	0,0	0,7	1,2	1,6	2,0	2,3	2,3
vo-2	0,0	0,0	0,6	1,5	2,5	3,2	3,8
lwoo	0,0	0,3	0,7	1,2	2,0	2,6	3,0
pro	0,0	0,2	0,6	1,2	1,9	2,6	3,1
totaal vo	0,0	-0,2	-0,5	-0,3	0,0	0,3	0,5
bol	0,0	0,0	-0,1	-0,5	-1,2	-2,2	-3,3
bbl	0,0	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
dt-bol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1
totaal mbo	0,0	0,1	0,1	-0,2	-0,9	-1,9	-3,1
hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,5	0,9
wv hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4	0,5
dt-hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,5	0,9
wo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4
wv wo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3
vboa	0,0	0,1	0,2	0,4	0,6	0,9	1,0
lwooa	0,0	0,1	0,2	0,4	0,6	0,8	0,9
bola	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1

3. Standaardcorrectie: niet naar 0 en niet naar 100% (gedeeltelijk conform RR2005)

De extrapolatie van trends uit het verleden kan als resultaat opleveren dat de overgangsfractionen in de prognose naar 0% of 100% gaan.

In deze gevallen is in de raming gecorrigeerd, door de betreffende overgangsfractionen constant te laten op de laatste gerealiseerde waarde; voor RR2006 is dit de (geschatte) waarde voor 2005.

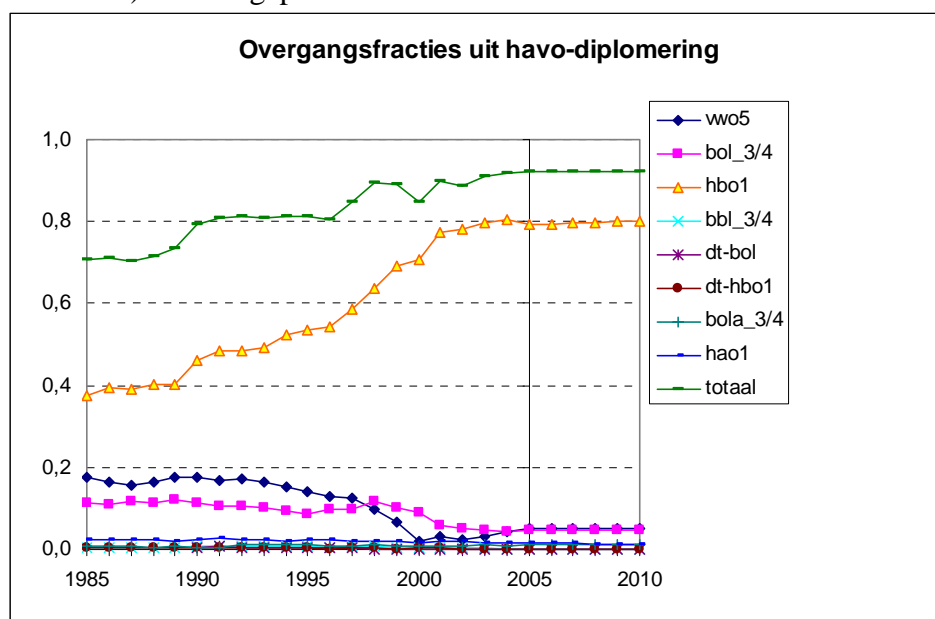
In de volgende gevallen is deze stabilisatie op het niveau van 2005 nodig in RR2006 voor overgangsfractionen die anders naar 0 zouden gaan:

- vanuit havo-gediplomeerden naar vwo5 en voltijd-bol;
- vanuit vwo-gediplomeerden naar hao.

Verder is er in de standaardraming een sterke groei van de fractie van havo-gediplomeerden die direct doorstromen naar vervolgonderwijs. Volgens de standaardraming groeit deze fractie van 91,1% nu naar 100% in 2013.

Evenals in RR2005 worden nu alle overgangsfractionen met herkomst "havo-gediplomeerden" zodanig aangepast dat het totaal van deze fracties constant blijft op het niveau van de laatste

realisatie, aangezien de laatste jaren de fractie om en nabij de 90 procent zit³. Bij deze aanpassing worden echter de gestabiliseerde overgangen van havo-gediplomeerden (zie hierboven) niet aangepast.

Dit leidt tot de volgende bijstelling in aantallen:

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
vo-gemees	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
vmbo34	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
havovwo3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
vo-2	0,0	0,4	1,3	2,3	3,3	3,9	4,0
Lwoo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pro	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal vo	0,0	0,4	1,4	2,4	3,4	4,0	4,1
Bol	0,0	0,2	0,7	1,5	2,5	3,6	4,7
Bbl	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3	0,4
dt-bol	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Totaal mbo	0,0	0,2	0,8	1,6	2,7	3,9	5,2
Hbo	0,0	-1,1	-3,1	-6,1	-9,9	-13,7	-17,4
wv hbo-1	0,0	-1,1	-2,2	-3,3	-4,3	-4,9	-5,4
dt-hbo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal hbo	0,0	-1,1	-3,1	-6,1	-9,8	-13,7	-17,4
Wo	0,0	0,0	0,0	0,3	0,8	1,6	2,6
wv wo-1	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,9	1,2
Vboa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lwooa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bola	0,0	0,1	0,2	0,3	0,5	0,7	1,0
Bbla	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Hao	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
Woa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

3 Ook bij mavo- en vwo-gediplomeerden ging in de afgelopen jaren ca. 90% direct door naar vervolgonderwijs; hier blijft de totale doorstroom naar vervolgonderwijs ook in de standaardraming op ca. 90%.

4. Technische correctie Rijks justitiële jeugdinrichtingen: conform RR2005

Met ingang van 01-08-2002 valt het onderwijs aan pupillen in Rijks justitiële jeugdinrichtingen (RJI) onder verantwoording van OCW. Het betreft ca. 900 vso-zmok leerlingen. In de tellingen van 2002 t/m 2005 waren ten behoeve van de standaardraming geen RJI-leerlingen meegenomen omdat dit de te extrapoleren instroomtrend zou verstoren.

In de autonome raming worden deze RJI-leerlingen wel meegenomen, het effect is als volgt:

	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
vso-wec	0,7	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9

2.4 RR2006 (autonoom)

De standaardraming aangevuld met enige technische correcties leidt tot de autonome raming, RR2006 (autonoom). Dit is de raming nog zonder de beleidseffecten.

RR2006 (autonoom)

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
bao	1547,7	1548,8	1549,3	1551,3	1554,6	1557,8	1551,4	1543,7	1529,5
sbao	51,4	50,1	48,3	46,9	45,5	44,6	43,7	42,9	41,9
so-wec	33,6	33,9	35,0	36,1	37,0	37,7	38,3	38,7	38,9
vso-wec	20,4	21,7	24,0	25,6	26,9	28,1	29,2	30,2	31,0
totaal po	1653,1	1654,5	1656,7	1659,8	1664,1	1668,2	1662,6	1655,4	1641,3
vo-gemees	347,2	345,6	337,1	329,5	324,2	316,1	314,2	315,5	317,0
vmbo34	176,8	172,7	171,1	167,1	161,3	155,8	151,3	145,6	142,5
havovwo3	74,6	77,9	79,4	79,1	78,0	78,3	78,2	77,0	79,7
vo-2	190,4	196,9	207,2	215,8	220,7	220,3	218,4	216,5	213,7
lwoo	80,0	81,5	84,1	86,2	87,8	88,7	90,0	91,3	93,4
pro	24,7	26,4	27,2	28,0	28,5	29,0	29,6	30,5	31,5
totaal vo	893,6	900,9	906,1	905,7	900,6	888,2	881,6	876,4	877,8
bol	280,8	300,2	314,8	322,7	328,6	333,0	335,4	336,6	336,8
bbl	151,0	133,5	127,8	124,0	121,6	120,0	118,6	117,4	116,1
dt-bol	20,0	15,5	14,9	14,6	14,5	14,4	14,3	14,2	14,1
totaal mbo	451,8	449,2	457,5	461,3	464,7	467,4	468,3	468,2	466,9
hbo	260,4	272,7	284,5	295,5	305,7	314,9	322,7	329,0	333,9
wv hbo-1	71,5	75,0	76,1	77,6	79,5	81,3	82,0	82,1	82,3
dt-hbo	65,7	64,6	62,7	61,0	59,7	58,9	58,3	58,0	57,9
wv dt-hbo-1	16,2	14,4	13,9	13,8	13,8	13,8	13,8	13,8	13,9
totaal hbo	326,1	337,3	347,2	356,6	365,4	373,8	381,1	387,0	391,8
wo	184,0	194,0	199,3	205,4	212,6	221,4	230,6	239,5	247,9
wv wo-1	37,0	39,2	40,6	42,1	43,9	46,4	48,0	48,9	49,6
vboa	20,4	20,8	20,9	20,8	20,8	20,9	21,2	21,6	22,2
lwooa	12,3	13,1	13,9	14,6	15,2	15,7	16,2	16,7	17,4
bola	15,3	15,9	16,4	17,1	17,8	18,4	18,9	19,3	19,5
bbla	9,1	9,2	8,6	8,8	9,1	9,3	9,6	9,8	10,0
hao	8,7	8,7	8,6	8,4	8,3	8,2	8,1	8,1	8,0
woa	4,4	4,5	4,5	4,4	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2

2.5 Toelichting op de beleidseffecten

Beleids effecten zijn nodig indien vanuit het gevoerde beleid verwacht wordt dat de onderwijsdeelname zich anders zal ontwikkelen dan autonoom het geval is. Ten opzichte van RR2005 zijn de beleidseffecten eventueel aangepast voorzover ze als gerealiseerd kunnen worden beschouwd (correcties 1 en 2).

1. Beleidseffect verblijfsduur wo i.v.m. 5-jarigheid bètaopleidingen: actualisatie conform RR2005

Vanaf 1999 is voor een groot deel van de bètastudierichtingen een vijfjarig studieprogramma ingevoerd. Dit leidt evenals in RR2005 tot de volgende correctie op de raming:

	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12
Wo		0,5	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Aangenomen mag worden dat het ingeboekte effect voor 2005/06 thans in de autonome raming is verwerkt, daarom resteert nu als beleidseffect in RR2006 alleen nog de oploop na 2005/06:

	04/05	05/06	06/07	07/08	08/09	09/10	10/11	11/12
Wo			0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

2. Beleidseffect i.v.m. onderwijsnummer: actualisatie conform RR2005

In RR2005 was een correctie aangebracht i.v.m. de invoering van het onderwijsnummer:

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Bao			-0,6	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Bol		-0,4	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9

Een effect op praktijkonderwijs, voorzover dit nu nog onder de declaratie-bekostiging valt, wordt verwaarloosbaar klein geacht. Aangenomen mag worden dat het ingeboekte effect voor 2005/06 bij bol thans in de autonome raming is verwerkt. Verder wordt binnen het primair onderwijs het onderwijsnummer pas vanaf 2007/08 ingevoerd. Dit leidt tot de volgende nieuwe correctie in RR2006:

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Bao				-0,6	-1,4	-1,4	-1,4	-1,4
Bol			-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5

3. Beleidseffect prestatiebeurs in voltijd-bol 3/4: conform RR2005

Door de invoering van de prestatiebeurs in de niveaus 3 en 4 van voltijd-bol vanaf 2005 zal naar verwachting de uitval cohortsgewijs (d.w.z. voor de instromende deelnemers) met ongeveer ¼ afnemen tot 2010. Dit verhoogt uiteraard het aantal bol-deelnemers, en heeft een licht negatief effect op bbl. Doordat het aantal gediplomeerden uit niveau 4 toeneemt, zal hierdoor op termijn ook het aantal ingeschrevenen in het hbo nog wat verder stijgen. Dit zal de volgende beleidseffecten op de raming hebben:

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
--	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Bol	0,4	1,6	3,1	4,9	7,1	9,3	11,0	12,6	14,1
Bbl	0,0	-0,1	-0,3	-0,5	-0,8	-1,0	-1,3	-1,4	-1,5
dt-bol	0,0	0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Totaal mbo	0,4	1,5	2,8	4,3	6,3	8,2	9,6	11,1	12,6
hbo	0,0	0,0	0,3	0,9	1,7	2,8	3,9	4,8	5,5
wv hbo-1	0,0	0,0	0,3	0,7	1,0	1,4	1,8	1,8	1,8
dt-hbo	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
wv dt-hbo-1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal hbo	0,0	0,0	0,4	1,0	1,8	2,9	4,1	5,1	5,9

4. Beleidseffect thuiszitters in vso: conform RR2005

Door middel van gerichte maatregelen is bevorderd dat door het schooljaar heen 510 leerplichtige thuiszitters een plek in het onderwijs kunnen krijgen. Omdat leerlingen gemiddeld 13 weken op een crisisplaats zitten en daarna instromen op een school, was in RR2005 een aanpassing van de leerlingenaantallen vanaf 1-10-2003 met 170 leerlingen noodzakelijk.

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
vso-wec	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

Ook in RR2006 blijft deze correctie noodzakelijk, omdat deze leerlingen op de teldatum 1 oktober nog niet zijn meegeteld.

5. Beleidseffect leerplichtverlenging

Met ingang van het schooljaar 2007/08 zal de leerplicht verlengd worden naar het moment waarop de leerling 18 jaar wordt. Voor deze leerlingen is het aantal bepaald dat t/m 17-jarige leeftijd (op peildatum 1 oktober) geen bekostigd onderwijs volgt. Dit aantal is gecorrigeerd voor de leerlingen die om een of andere reden (langdurig ziek, gehandicapt, niet-bekostigd onderwijs) geen bekostigd onderwijs volgen, uitgaande van het aantal dat momenteel op 16-jarige leeftijd geen bekostigd onderwijs volgt. Met andere woorden: de raming is zodanig bijgesteld dat de relatieve onderwijsdeelname voor 17-jarigen gelijk wordt aan die van 16-jarigen.

De verdeling van het leerlingen-surplus over vo, mbo, vo-groen en mbo-groen is naar rato van het aantal 17- en 18-jarigen in deze onderwijssoorten. Binnen vo (en vo-groen) is aangenomen dat 80% in lwoo terecht komt. Binnen mbo (en mbo-groen) is verdeeld over 52% bol en 48% bbl op grond van de huidige verdeling van de bol/bbl-deelnemers in de niveaus 1+2.

Hieruit resulteert de volgende correctie op de raming:

	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
vmbo	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
lwoo	1,4	1,3	1,3	1,3	1,3	1,2	1,3	1,2	1,3
bol	10,8	11,0	10,7	10,6	10,8	10,3	10,2	10,1	10,5
bbl	10,0	10,2	9,9	9,8	9,9	9,5	9,4	9,3	9,7
vboa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
lwooa	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
bola	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
bbla	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
Totaal	23,6	24,1	23,4	23,2	23,6	22,5	22,4	22,2	23,3

2.6 RR2006 (lector)

De autonome raming voorzien van bovenstaande beleidseffecten levert de beleidsmatige raming, RR2006 (lector), op.

RR2006 (lector)

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
bao	1547,7	1548,8	1549,3	1551,3	1554,0	1556,4	1550,0	1542,3	1528,1
sbao	51,4	50,1	48,3	46,9	45,5	44,6	43,7	42,9	41,9
so-wec	33,6	33,9	35,0	36,1	37,0	37,7	38,3	38,7	38,9
vso-wec	20,6	21,9	24,2	25,8	27,1	28,3	29,4	30,3	31,2
totaal po	1653,2	1654,6	1656,9	1660,0	1663,6	1666,9	1661,4	1654,1	1640,0
vo-gemeee	347,2	345,6	337,1	329,5	324,2	316,1	314,2	315,5	317,0
vmbo34	176,8	172,7	171,1	167,1	161,6	156,1	151,6	145,9	142,8
havovwo3	74,6	77,9	79,4	79,1	78,0	78,3	78,2	77,0	79,7
vo-2	190,4	196,9	207,2	215,8	220,7	220,3	218,4	216,5	213,7
lwoo	80,0	81,5	84,1	86,2	89,2	90,1	91,2	92,6	94,7
pro	24,7	26,4	27,2	28,0	28,5	29,0	29,6	30,5	31,5
totaal vo	893,6	900,9	906,1	905,7	902,3	889,9	883,2	878,0	879,5
bol	280,8	300,2	314,8	322,2	339,3	345,1	348,6	351,6	354,2
bbl	151,0	133,5	127,8	124,0	131,6	130,1	128,2	126,7	125,2
dt-bol	20,0	15,5	14,9	14,6	14,5	14,3	14,2	14,1	14,0
totaal mbo	451,8	449,2	457,5	460,8	485,3	489,6	491,1	492,4	493,4
hbo	260,4	272,7	284,5	295,5	305,7	314,9	323,1	329,9	335,6
wv hbo-1	71,5	75,0	76,1	77,6	79,5	81,3	82,3	82,8	83,3
dt-hbo	65,7	64,6	62,7	61,0	59,7	58,9	58,4	58,1	58,0
wv dt-hbo-1	16,2	14,4	13,9	13,8	13,8	13,8	13,8	13,9	13,9
totaal hbo	326,1	337,3	347,2	356,6	365,4	373,8	381,4	388,0	393,6
wo	184,0	194,0	199,3	205,9	213,1	221,9	231,1	240,0	248,4
wv wo-1	37,0	39,2	40,6	42,1	43,9	46,4	48,0	48,9	49,6
vboa	20,4	20,8	20,9	20,8	20,8	20,9	21,3	21,6	22,2
lwooa	12,3	13,1	13,9	14,6	15,3	15,8	16,3	16,8	17,5
bola	15,3	15,9	16,4	17,1	18,3	19,0	19,5	19,8	20,1
bbla	9,1	9,2	8,6	8,8	9,6	9,9	10,1	10,3	10,5
hao	8,7	8,7	8,6	8,4	8,3	8,2	8,1	8,1	8,0
woa	4,4	4,5	4,5	4,4	4,4	4,3	4,3	4,3	4,2

2.7 Toelichting op de aanvullende correcties tot RR2006 (begroting)

1. Technische correctie begrotingsdefinities vo: conform RR2005

Om aan te sluiten bij de begroting was in RR2005 (begroting) een technische correctie opgenomen voor leerjaar 1 en 2 in het voortgezet onderwijs, omdat 2015 in het vo getelde leerlingen tot het groen onderwijs worden gerekend. Deze correctie is in RR2006 (begroting) iets aangepast op de realisatie van 2005/06:

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
vo-gemeens.	-2,1	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
vboa	1,4	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
lwooa	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8

2. Technische correctie begrotingsdefinities hbo

In de begrotingsraming worden voor het hbo alleen aantallen bekostigde ingeschrevenen opgenomen. In RR2005 (begroting) was de volgende correctie opgenomen voor niet-bekostigde ingeschrevenen:

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Hbo	-3,5	-3,6	-3,7	-3,9	-4,0	-4,1	-4,2	-4,2
wv hbo-1	-1,0	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,1	-1,2
dt-hbo	-1,7	-1,7	-1,7	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
wv dt-hbo-1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
totaal hbo	-5,2	-5,3	-5,4	-5,5	-5,6	-5,7	-5,8	-5,9
hao	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2

Deze correctie is opnieuw berekend t.b.v. RR2006 (begroting), gebaseerd op de de telling 2005/06:

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Hbo	-3,5	-2,8	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,2	-3,3
wv hbo-1	-1,0	-0,8	-0,8	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
dt-hbo	-1,7	-1,8	-1,7	-1,7	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6
wv dt-hbo-1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
totaal hbo	-5,2	-4,5	-4,6	-4,7	-4,7	-4,8	-4,8	-4,9
hao	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2

De met ingang van 2004/05 gestarte hbo-zorgopleidingen in de masterfase worden wel op de reguliere wijze bekostigd, maar de mutaties in de zorgmasteropleidingen zijn in een apart budget in de begroting verwerkt en om deze reden vindt er, evenals in RR2005, een aftrek plaats van 250 studenten in 2004/05, 500 in 2005/06 en 600 in de jaren daarna.

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Hbo	-0,3	-0,5	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6

3. Technische correctie plaatsbekostiging po: conform RR2005

Rijks justitiële jeuginrichtingen

In RR2005 is ervoor gekozen om de plaatsbekostiging in twee stappen in de raming op te nemen. De op 1 oktober op bekostigingsplaatsen getelde leerlingen zitten in de autonome Referentieraming. Omdat de populatie van een justitiële jeuginrichting binnen een schooljaar wisselt, kan er op 1 oktober sprake zijn van onbezette plaatsen. Het verschil tussen bekostigingsplaatsen en getelde leerlingen wordt als technische correctie meegenomen. In RR2005 ging het om de volgende correctie:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
Vso wec	0,26	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30

Controle op de telling 2004/05 en de nieuwe telling 2005/06 levert voor RR2006 de volgende correctie:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Vso wec	0,26	0,40	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29	0,29

Overige residentiële plaatsen; so/vso

Door de inwerkingtreding van LGF, wordt er voor scholen die samenwerken met residentiële instellingen plaatsbekostiging toegekend. De omvang van deze plaatsen is gekoppeld aan de capaciteit van de instelling. De verwachting is dat deze plaatsen door het jaar heen bezet zijn, maar ook hier kan er op teldatum 1 oktober sprake zijn van onbezette plaatsen. In RR2005 ging het om de volgende correctie:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11
So wec	0,43	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31
Vso wec	0,19	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71	0,71

Controle op de telling 2004/05 en de nieuwe telling 2005/06 levert voor RR2006 de volgende correctie:

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
So wec	0,43	0,38	0,32	0,32	0,32	0,32	0,32	0,32	0,32
Vso wec	0,19	0,57	0,38	0,38	0,38	0,38	0,38	0,38	0,38

2.8 RR2006 (begroting)

Deze raming bevat de meest actuele inzichten over de leerlingen- en studentenraming voor de onderbouwing van de OCW-begroting 2007.

RR2006 (begroting)

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
bao	1549,3	1551,3	1554,0	1556,4	1550,0	1542,3	1528,1
sbao	48,3	46,9	45,5	44,6	43,7	42,9	41,9
so-wec	35,3	36,4	37,3	38,0	38,6	39,0	39,2
vso-wec	24,9	26,4	27,8	29,0	30,1	31,0	31,8
totaal po	1657,9	1661,0	1664,6	1667,9	1662,4	1655,1	1641,0
vo-gemeee	335,1	327,4	322,2	314,1	312,2	313,5	315,0
vmbo34	171,1	167,1	161,6	156,1	151,6	145,9	142,8
havovwo3	79,4	79,1	78,0	78,3	78,2	77,0	79,7
vo-2	207,2	215,8	220,7	220,3	218,4	216,5	213,7
lwoo	84,1	86,2	89,2	90,1	91,2	92,6	94,7
pro	27,2	28,0	28,5	29,0	29,6	30,5	31,5
totaal vo	904,1	903,7	900,3	887,9	881,2	876,0	877,5
bol	314,8	322,2	339,3	345,1	348,6	351,6	354,2
bbl	127,8	124,0	131,6	130,1	128,2	126,7	125,2
bol-dt	14,9	14,6	14,5	14,3	14,2	14,1	14,0
totaal mbo	457,5	460,8	485,3	489,6	491,1	492,4	493,4
hbo	281,2	292,0	302,1	311,2	319,3	326,1	331,7
wv hbo-1	75,0	76,5	78,3	80,1	81,1	81,6	82,1
dt-hbo	60,9	59,3	58,1	57,2	56,7	56,5	56,4
wv dt-hbo-1	13,6	13,6	13,6	13,6	13,6	13,7	13,7
totaal hbo	342,1	351,3	360,1	368,4	376,0	382,5	388,1
wo	199,3	205,9	213,1	221,9	231,1	240,0	248,4
wv wo-1	40,6	42,1	43,9	46,4	48,0	48,9	49,6

Hoofdstuk 3 De techniek rond de referentieraming

3.1 De werking van het model en de standaardmethodiek

Deze leerlingen- en studentenraming is gemaakt met het ramingsinstrument LECTOR. Dit ramingsmodel is een leeftijdsafhankelijk doorstroommodel gebaseerd op een onderwijsmatrix. In deze paragraaf gaan we in op de werking van het model.

Leerlingenontwikkeling

De ontwikkeling van het aantal leerlingen in de verschillende schoolsoorten wordt door twee zaken bepaald:

- De ontwikkeling van de bevolking.
Deze ontwikkeling is van belang omdat wanneer er meer of minder potentiële leerlingen en studenten zijn (hetzij door meer of minder geboorten, hetzij door meer of minder migratie) dit de deelname aan het onderwijs beïnvloedt.
- Ontwikkelingen in de relatieve deelname aan het onderwijs.
Deze deelnameontwikkeling bestaat uit:
 - zogenaamde autonome ontwikkelingen (bijvoorbeeld de toegenomen deelname aan het speciaal onderwijs, doordat er steeds meer naar dit onderwijs werd verwezen);
 - beleidsmatige deelnameontwikkelingen (de raming wordt gecorrigeerd voor de verwachte effecten van beleid, bijvoorbeeld de verwachte langere verblijfstijd van wo-studenten door verlenging van de studieduur in beta-studierichtingen).

Onderwijsmatrix (o-matrix)

De kern van LECTOR is de onderwijsmatrix. Deze geeft voor een bepaald jaar aan welke aantallen leerlingen van de ene schoolsoort naar de andere schoolsoort stromen. Bijvoorbeeld voor vmbo-3 is bekend hoeveel leerlingen blijven zitten, of overgaan naar vmbo-4 of uitstromen en het volgende jaar geen onderwijs volgen. Onderstaande figuur geeft een geaggregeerd voorbeeld van een o-matrix.

onderwijsmatrix 2000
(aantallen x 1000)

		bestemming										bba0			
		po	vo	mbo	hbo	wo	edu	vo-d	mbo-d	hbo-d	wo-d		edu-d		
herkomst	po	1 435	192	1				1							11
	vo	2	684	11			4	161							29
	mbo			240					120						75
	hbo				207	2				54					34
	wo				3	126					21				13
	edu						44							6	58
	vo-d		8	75	34	17									28
	mbo-d			17	15										87
	hbo-d				2	4									47
	wo-d					2									19
	edu-d			1	2	1									2
	bba0		207	12	101	41	13	57							9 381

De eerste regel in de matrix geeft aan dat van alle leerlingen in het po, er 1435 duizend het

volgende jaar nog steeds in het po zitten, 192 duizend zijn doorgestroomd naar het vo, 1 duizend het mbo hebben opgezocht en 11 duizend het onderwijs hebben verlaten (naar de bbao = bevolking buiten alle onderwijs). Zo stromen er bijvoorbeeld ook 75 duizend vo-diplomeerden direct door naar het mbo.

Bovenstaande matrix geeft het absolute aantal leerlingen aan dat van de ene schoolsoort naar de andere stroomt. Dit kan ook relatief worden gemaakt door de stroomaantallen te delen door het totaal van een regel (dus het totaal van de herkomst). Het percentage wat dan ontstaat is de “kans” dat een leerling van de ene naar de andere schoolsoort stroomt. Onderstaande figuur geeft hiervan een voorbeeld:

onderwijsmatrix 2000
(relatief t.o.v. herkomst)

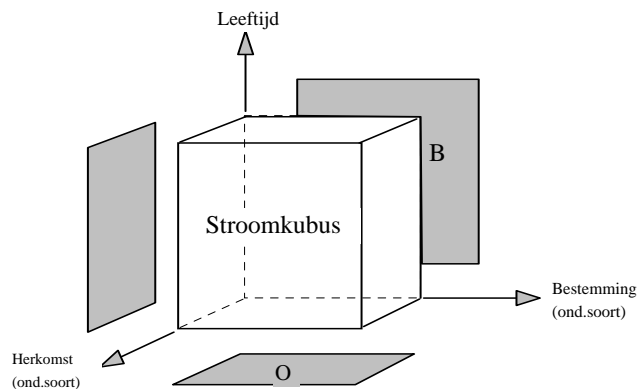
		<i>bestemming</i>												
		po	vo	mbo	hbo	wo	edu	vo-d	mbo-d	hbo-d	wo-d	edu-d	bbao	
<i>herkomst</i>	po	88%	12%	0%				0%					1%	
	vo	0%	77%	1%			1%	18%					3%	
	mbo			55%					28%				17%	
	hbo				70%	1%				18%			11%	
	wo				2%	77%						13%	8%	
	edu			3%			39%						5%	53%
	vo-d		5%	46%	21%	11%								17%
	mbo-d			14%	13%									73%
	hbo-d				4%	8%								87%
	wo-d					11%								88%
	edu-d			16%	36%	18%								27%
	bbao	2%	0%	1%	0%	0%	1%							96%

De meest eenvoudige manier van ramen, uitgaande van deze relatieve onderwijsmatrix is de volgende:

- Wanneer bekend is hoeveel leerlingen er aan het begin van het schooljaar zijn, dan kan door vermenigvuldiging met deze matrix het aantal leerlingen aan het einde van het schooljaar worden berekend.
- Dit aantal leerlingen aan het einde van het schooljaar is gelijk aan het aantal leerlingen in de verschillende schoolsoorten in het begin van het volgende schooljaar⁴.
- Dit aantal leerlingen aan het begin van het schooljaar kan weer worden vermenigvuldigd met de relatieve onderwijsmatrix, waarna het aantal aan het einde van het schooljaar voorspeld wordt.
- etc....

In principe is hetgeen hierboven is geschetst de wijze waarop de leerlingen- en studentenraming in LECTOR geschiedt. Er komt nog een dimensie bij: de leeftijdsdimensie. In onderstaand plaatje wordt dit weergegeven.

⁴ In werkelijkheid dient nog een correctie plaats te vinden voor in- en uitstroom. Immers ook wanneer men op school zit, kan men sterven of emigreren. Ook vindt er immigratie plaats.

H = Herkomstmatrix (leerlingen per ond.soort en leeftijd, t-1/t)
 B = Bestemmingsmatrix („ „ „ „ „ „ , t/t+1)
 O = Overgangsmatrix (leerlingenstromen tussen t-1/t en t/t+1)

Voor een bepaald jaar, het basisjaar (in deze raming 2000), is behalve de onderwijsmatrix (het ondervlak) de zogenaamde herkomst- en bestemmingsmatrix bekend. Deze geven aan hoeveel op 1 oktober getelde leerlingen er respectievelijk in het voorafgaande schooljaar (de herkomst) en het huidige schooljaar (de bestemming) per leeftijd zijn. Wanneer deze drie matrices bekend zijn (respectievelijk de O-, de H- en de B-matrix) kan het binnenwerk van deze kubus geschat worden. In het binnenwerk staan de stromen van de ene naar de andere schoolsoort per leeftijd.

De huidige ramingsprocedure

De hierboven geschetste oplossing van de kubus wordt in RR2006 gemaakt voor het basisjaar 2000. Na het basisjaar wordt de prognose nog op een aantal manieren gestuurd.

1. Voor de jaren dat er tellingen beschikbaar zijn

In deze jaren, in de huidige raming tot en met 2005, wordt de schatting van de stroomkubus op drie manieren gestuurd:

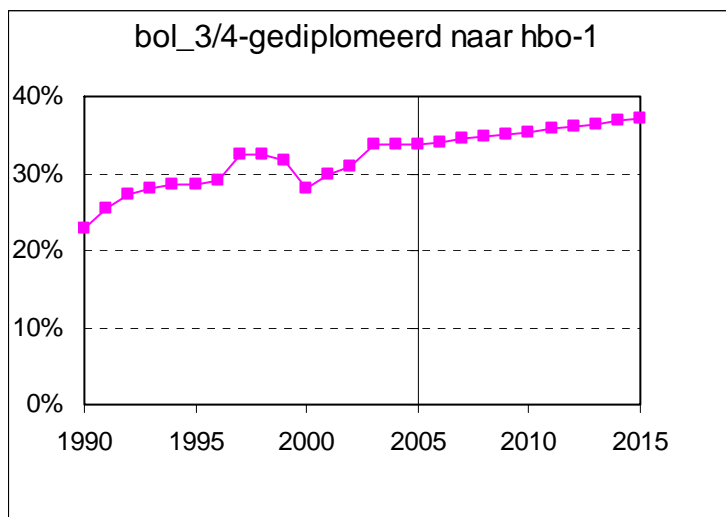
- De instroom in de bevolking en de uitstroom uit de bevolking wordt als randvoorwaarde opgegeven aan het model. Deze in- en uitstroom betreffen geboorten, immigratie, emigratie en sterfte, en zijn afkomstig uit de laatste korte termijn bevolkingsprognose van het CBS.
- De tellingen van de aantallen leerlingen en studenten, alsmede de gediplomeerden. Deze worden aan LECTOR meegegeven als harde sturing (de zogenaamde "eis"). Dit betekent dat in de prognose die door LECTOR wordt gemaakt altijd wordt uitgekomen op de opgegeven aantallen. De prognose van LECTOR voor 2001 tot en met 2005 is dus gelijk aan de telling (voor zover bekend).
- De stroomgegevens uit de onderwijsmatrices 2001 tot en met 2004 van CFI worden meegegeven als sturing.

2. Voor de jaren na het laatste jaar met tellingen

In deze jaren, in de huidige raming vanaf 2006, wordt de prognose op twee manieren gestuurd:

- De raming van de instroom in de bevolking en de uitstroom uit de bevolking (CBS) wordt weer als randvoorwaarde opgegeven aan het model.
- De geëxtrapolerde strategische coëfficiënten.

Er wordt een extrapolatie gemaakt van de strategische stromen⁵. De extrapolatiemethodiek is de zogenaamde pseudo-ols methode. Dit is de gewone ols (= kleinste kwadraten) extrapolatie, maar dan zodanig verschoven dat deze door het laatst bekende punt gaat.

Alleen de strategische stromen worden geëxtrapoleerd, omdat uit onderzoek is gebleken dat dit type stromen een bepaalde ontwikkeling doormaakt. Voor de niet-strategische stromen (bijvoorbeeld zittenblijven) is dit veel minder het geval.

Deze geëxtrapoleerde ontwikkeling van stroomcoëfficiënten wordt meer meegenomen in de raming naarmate de verklaarde variantie groter is. Dit geldt m.n. voor de leerlichtige onderwijssoorten.

De verklaarde variantie is een maat om aan te geven hoe goed een lijn die door een reeks punten wordt getrokken bij deze punten past. Wanneer al deze punten óp de lijn liggen dan is de verklaarde variantie 100%, en naarmate de punten gemiddeld verder van de lijn afliggen wordt de verklaarde variantie lager.

Wanneer de verklaarde variantie hoog is, was in het verleden een duidelijke trend zichtbaar. Aangenomen wordt dat de voorspelling voor de trend in de toekomst dan “sterker” meegenomen dient te worden dan wanneer dat niet het geval zou zijn.

Output van LECTOR (ramingen en scenario's)

Het model is in staat om een groot aantal gegevens op te leveren:

- aantallen leerlingen en gediplomeerden
- onderwijsdeelname naar leeftijd
- instroom naar herkomst / uitstroom naar bestemming
- doorstroom (en aan de hand van deze cijfers een inschatting voor de verblijfsduur)
- schoolverlaters (en aan de hand hiervan een indicatie van het opleidingsniveau), etc.

⁵ Strategische stromen zijn over het algemeen overgangen tussen de verschillende onderwijssoorten, bijvoorbeeld de leerlingen die met vmbo-diploma doorstuderen in de bol. In het algemeen vertonen deze overgangen een trendmatige ontwikkeling.

Instellingen van LECTOR

Binnen LECTOR dienen de volgende keuzes gemaakt te worden:

A. De extrapolatiewijze van de stroomcoëfficiënten:

LECTOR biedt de mogelijkheid om de strategische coëfficiënten op de volgende manieren te extrapoleren: Lineair, Loglineair, Logit en pseudo-lineair (dat is gelijk aan lineair, maar nu wordt de lijn verschoven zodanig dat deze aansluit bij de laatste waarneming).

B. De lengte van de periode waarover wordt geëxtrapoleerd:

Er zijn historische gegevens beschikbaar voor de jaren 1983-2004, terwijl voor 2005 LECTOR inschattingen kan maken op basis van de telgegevens.

C. Het aggregatieniveau van de onderwijssoorten:

Binnen LECTOR kan over de onderwijssoorten op een willekeurige manier worden geaggregeerd.

D. Een aggregatie over leeftijden:

Ook over de leeftijden kan willekeurig worden geaggregeerd.

E. Een aggregatie over geslacht:

Er kan gekozen worden voor een raming voor mannen, voor vrouwen, of voor mannen en vrouwen samen.

F. De keuze van de ramingsprocedure:

LECTOR kan op een aantal manieren een raming en extrapolatie uitvoeren.

G. De koppeling tussen uitkomsten van extrapolatie en ramingsberekening:

De geëxtrapoleerde coëfficiënten kunnen een bepaald gewicht mee krijgen bij de uiteindelijke raming. Mogelijke gewichten zijn heel erg groot (dan wordt precies voldaan aan de coëfficiënten), een Poissongewicht of een gewicht gebaseerd op de "goodness of fit" (afhankelijk van de verklaarde variantie wordt het gewicht bepaald).

Bij de keuzes die gemaakt worden, geldt het volgende uitgangspunt:

voorzichtigheid met het veranderen van de ramingsystematiek

De reden hiervan is de volgende: De leerlingenraming, die met LECTOR gemaakt wordt, is de basis voor de begroting van OCW. Verschillen tussen twee opeenvolgende ramingen zijn begrijpelijk als ze voortkomen uit recent beschikbaar gekomen informatie (tellingen of stroominformatie).

Wanneer deze verschillen echter voortkomen uit wijzigingen van de ramingsystematiek dan is de werkelijkheid niet veranderd, alleen ons inzicht in de werkelijkheid is anders geworden. Dergelijke "ramingstechnische mutaties" zijn moeilijker uit te leggen.

Hiernaast weten we uit bijvoorbeeld het SCP-onderzoek dat twee goede ramingstechnieken grote verschillen in uitkomsten kunnen hebben. Regelmatig wisselen van methodiek levert het risico van een onstabiel toekomstperspectief.

Om deze reden moet er uitermate voorzichtig worden omgesprongen met methodiek-wijzigingen. We willen alleen veranderingen doorvoeren wanneer deze een aanzienlijke verbetering opleveren van de ramingsmethodiek. Dit geldt temeer als de daarmee samenhangende mutaties groot zijn.

Op basis van onderstaande criteria zijn, binnen de geschetste grenzen, keuzes gemaakt.

Voor de bepaling van de kwaliteit van de ramingsmethodiek worden met vorig jaar vergelijkbare criteria gehanteerd :

- a) voorspelbaarheid voor t+1
- b) voorspelbaarheid voor t+2 t/m t+4
- c) stabiliteit voor t+5

In het voorgaande is geconcludeerd dat er voorzichtig moet worden omgesprongen met methodiek-wijzigingen. Daarom hanteren we naast het criterium van de kwaliteit van de raming tevens het criterium van de beperking van mutaties door een nieuwe modelinstelling:

- d) minimalisatie van leerlingmutaties door nieuwe modelinstelling

toelichting op de criteria:

a./b. Voorspelbaarheid

Voorspelbaarheid wordt gedefinieerd als de mate waarin het model een correcte voorspelling genereert voor de prognosejaren.

Voorspelbaarheid wordt bepaald door het gemiddelde van de absolute waarde van de procentuele afwijking tussen raming en realisatie op het onderscheiden aggregatieniveau. In formulevorm:

Voorspelbaarheid:= gemiddelde(absolute waarde((raming-realisatie)/realisatie))

c. Stabiliteit

Stabiliteit wordt gedefinieerd als de mate waarin de raming afwijkt van de vorige bij toevoeging van een nieuw jaar met telgegevens. Voor OCW is het niet wenselijk wanneer ramingen al te sterk reageren op nieuwe telgegevens, behalve wanneer sprake is van een trendbreuk.

Stabiliteit wordt bepaald door het gemiddelde van de absolute waarde van de procentuele afwijking tussen de ramingen voor t+5 op het onderscheiden aggregatieniveau. In formulevorm:

Stabiliteit:=

gemiddelde(absolute waarde((raming(a,t+5)-raming(b,t+5))/raming(a,t+5)))

Hierbij is het verschil tussen raming(a,t+5) en raming(b,t+5) dat in de laatste raming de telgegevens van 1 jaar méér zijn meegenomen dan in raming(a,t+5).

Wanneer bovenstaande criteria a. t/m c. geen uitsluitel geven dan wordt het volgende criterium toegepast.

d. Minimalisatie van de leerlingmutaties door nieuwe modelinstelling

Dit wordt gedefinieerd als de gesommeerde absolute afwijking ten opzichte van de vorige raming.

Op basis van deze criteria is gekozen voor een zelfde methodiek als vorig jaar. Alleen de extrapolatie-methodiek wordt aangepast: de lengte van de periode waarover wordt geëxtrapolerd blijft hetzelfde, en loopt nu dus van 1994-2005.

Voor RR2006 is de volgende modelinstelling gehanteerd:

- de extrapolatiewijze van de stroomcoëfficiënten:	pseudo-lineair;
- de lengte van de periode waarover wordt geëxtrapolerd:	1994-2005;
- het aggregatieniveau van de onderwijssoorten:	147 ⁶ ;
- een aggregatie over leeftijden:	niet;
- een aggregatie over geslacht	wel;
- de koppeling tussen uitkomsten van extrapolatie en raming:	“goodness of fit”.

De gekozen modelinstelling is in 2000 voor het laatst bepaald ter voorbereiding op RR2001 en is in afzonderlijke notities verantwoord en met de ALS besproken. Nadien zijn er nog andere extrapolatiemethodes beproefd, maar dit heeft niet geleid tot aanpassing van de modelinstelling.

Uit onderzoek naar de modelinstelling is naar voren gekomen dat een raming met een hoger gewicht in de extrapolatie voor leerplichtig onderwijs betere ramingresultaten geeft. Vanaf RR2001 is daarom de standaardmethodiek gewijzigd voor leerplichtig onderwijs. De trends worden hier met een hoger gewicht meegenomen dan in de standaardraming.

⁶

- wo, hbo en mbo niet onderscheiden naar sectoren;
- bevolking buiten alle onderwijs niet gesplitst naar opleidingsniveaus.

In een later stadium zijn de aldus verkregen ramingsuitkomsten m.b.v. LECTOR verdeeld naar sectoren en opleidingsniveaus.

3.2 Opbouw en uitkomsten van de standaardmethodiek

Om het effect van de verschillende stappen en nieuwe gegevens op de ramingsuitkomsten te kunnen beoordelen wordt hier een stapsgewijze ramingsanalyse voor 2010/11 gepresenteerd.

Fase 1: weglaten van correcties die in de vorige raming RR2005 waren opgenomen

stap A: Als eerste stap wordt RR2005 (begroting) ontdaan van de aanvullende correcties. Wat dan resulteert is RR2005 (lector).

stap B: Vervolgens wordt RR2005 (lector) ontdaan van de beleidsmatige correcties. De resulterende raming is RR2005 (autonoom).

stap C: Tenslotte wordt RR2005 (autonoom) ontdaan van de technische correcties. De resulterende raming is RR2005 (standaard).

Verschillen van opeenvolgende stappen voor 2010/11

	RR2005 (Begroting)	A	RR2005 (lector)	B (autonoom)	RR2005 (Begroting)	RR2005 (lector)	RR2005 (autonoom)	RR2005 (standaard)
bao	1547,9	0,4	1548,3	1,4	1549,7	-4,3	1545,4	
sbao	43,0	0,0	43,0	0,0	43,0	4,1	47,1	
so-wec	35,2	-0,3	34,9	0,0	34,9	-0,7	34,2	
vso-wec	23,7	-1,0	22,7	-0,2	22,5	-0,4	22,1	
totaal po	1649,7	-0,9	1648,8	1,2	1650,0	-1,2	1648,8	
vo-brj	322,9	2,6	325,4	0,0	325,4	5,5	330,9	
vmbo34	151,0	0,0	151,0	0,0	151,0	6,3	157,3	
havovwo3	80,1	0,0	80,1	0,0	80,1	-3,0	77,1	
vo-2	218,3	0,0	218,3	0,0	218,3	-11,9	206,4	
lwoo	84,1	0,2	84,3	0,0	84,3	-1,8	82,4	
pro	29,2	0,0	29,2	0,0	29,2	-2,8	26,5	
totaal vo	885,6	2,7	888,3	0,0	888,3	-7,7	880,6	
bol	330,4	0,1	330,4	-4,0	326,4	4,1	330,5	
bbl	118,6	0,0	118,6	0,5	119,1	-0,3	118,8	
dt-bol	14,2	0,0	14,2	0,1	14,2	0,1	14,3	
totaal mbo	463,1	0,1	463,2	-3,4	459,8	3,9	463,7	
hbo	322,7	4,7	327,4	-0,9	326,4	12,5	338,9	
wv hbo-1	82,1	1,1	83,2	-0,7	82,6	3,4	86,0	
dt-hbo	59,3	1,6	60,9	-0,1	60,8	0,0	60,8	
wv dt-hbo-1	14,5	0,2	14,7	0,0	14,7	0,0	14,6	
totaal hbo	382,0	6,3	388,2	-1,0	387,3	12,5	399,7	
wo	246,3	0,0	246,3	-1,0	245,3	-2,8	242,4	
wv wo-1	46,0	0,0	46,0	0,0	46,0	-1,2	44,9	
totaal OCW	3626,7	8,1	3634,8	-4,2	3630,6	4,7	3635,3	
vboa	24,1	-1,4	22,7	0,0	22,7	-0,9	21,8	
lwooa	17,2	-0,7	16,5	0,0	16,5	-0,7	15,7	
bola	18,8	0,0	18,8	0,0	18,8	0,3	19,1	
bbla	12,0	0,0	12,0	0,0	12,0	0,3	12,2	
hao	8,1	0,2	8,4	0,0	8,4	-0,2	8,2	
woa	4,3	0,0	4,3	0,0	4,3	0,0	4,3	

Fase 2: opbouw van een nieuwe standaardraming RR2006 vanuit de vorige raming

- stap D: Update van stroomgegevens t/m 2003 (zie Paragraaf 1.3.1).
 stap E: Update van telgegevens t/m 2004 (zie Paragraaf 1.3.1).
 stap F: Nieuwe stroomgegevens 2004 (zie Paragraaf 1.3.2).
 stap G: Zoals in de CLR afgesproken wordt gewerkt met een extrapolatie-tijdbasis van 12 jaar. In RR2005 besloeg de extrapolatie-tijdbasis van de strategische coëfficiënten de periode 1993-2004, in RR2006 wordt deze tijdbasis dus verschoven naar 1994-2005.
 stap H: Nieuwe bevolkingsprognose (zie Paragraaf 1.3.3).
 stap I: Nieuwe telgegevens (zie Paragraaf 1.3.4).

Verschillen van opeenvolgende stappen voor 2010/11

	RR2005 (standaard)	D	E	F	G	H	I (standaard)	RR2006 I (standaard)
bao	1545,4	-0,3	0,5	6,1	-0,2	-3,6	-7,1	1540,8
sbao	47,1	0,0	0,0	1,0	0,3	-0,1	-1,4	46,8
so-wec	34,2	0,1	-0,5	0,7	-0,1	-0,1	5,0	39,3
vso-wec	22,1	0,1	1,0	0,9	0,0	-0,2	4,0	27,9
totaal po	1648,8	-0,1	0,9	8,8	-0,1	-3,9	0,5	1654,8
vo-brj	330,9	0,0	-4,4	-3,3	1,8	0,1	-5,0	320,2
vmbo34	157,3	0,1	-2,5	-2,0	3,7	0,1	-5,4	151,2
havovwo3	77,1	0,0	-0,8	-0,5	-1,6	0,0	0,6	74,8
vo-2	206,4	0,1	-2,8	-2,5	-1,0	-0,2	9,3	209,3
lwoo	82,4	0,0	2,3	0,7	-1,1	0,0	4,4	88,7
pro	26,5	0,1	1,5	1,9	-0,2	-0,1	-1,8	27,9
totaal vo	880,6	0,2	-6,7	-5,6	1,5	-0,1	2,1	872,1
bol	330,5	1,1	-0,7	-4,5	0,1	-0,4	8,5	334,6
bbl	118,8	0,1	-9,0	2,9	-0,6	-0,2	10,6	122,6
dt-bol	14,3	0,0	-0,9	-0,2	-0,1	0,0	0,9	14,2
totaal mbo	463,7	1,2	-10,6	-1,7	-0,6	-0,6	20,0	471,4
hbo	338,9	-0,3	1,5	-1,4	-4,0	0,4	6,8	342,0
wv hbo-1	86,0	0,0	-0,5	-0,5	-0,8	-0,1	2,5	86,6
dt-hbo	60,8	0,2	0,8	-0,5	-0,7	-0,1	-2,5	58,0
wv dt-hbo-1	14,6	0,0	0,1	0,0	-0,3	0,0	-0,6	13,8
totaal hbo	399,7	-0,1	2,2	-1,8	-4,7	0,3	4,3	400,0
wo	242,4	0,4	0,5	-0,9	2,8	0,4	-8,1	237,6
wv wo-1	44,9	0,1	-0,4	-0,4	1,1	0,0	2,7	47,9
totaal OCW	3635,3	1,6	-13,6	-1,3	-1,1	-4,0	18,8	3635,9
vboa	21,8	0,0	0,1	-0,1	-0,5	0,0	-0,5	20,7
lwooa	15,7	0,0	-0,4	0,0	-0,6	0,0	1,2	16,0
bola	19,1	-2,3	0,5	1,4	-0,4	0,0	0,3	18,6
bbla	12,2	-4,2	4,3	1,7	0,0	0,0	-4,3	9,8
hao	8,2	-0,2	0,2	-0,3	0,1	0,0	0,0	8,0
woa	4,3	0,0	0,3	-0,2	0,1	0,0	-0,3	4,3

Fase 3: toevoegen van correcties aan de nieuwe raming RR2006

- stap J: Het effect van enkele technische correcties (zie Paragraaf 2.3).
Het resultaat van stap J is RR2006 (autonoom).
- stap K: Verwerking van de beleidseffecten (zie Paragraaf 2.5)
Het resultaat van stap K is RR2006 (lector).

Verschillen van opeenvolgende stappen voor 2010/11

	RR2006 (standaard)		RR2006 J (autonoom)	K	RR2006 (lector)
bao	1540,8	2,9	1543,7	-1,4	1542,3
sbao	46,8	-3,9	42,9	0,0	42,9
so-wec	39,3	-0,7	38,7	0,0	38,7
vso-wec	27,9	2,3	30,2	0,2	30,3
totaal po	1654,8	0,6	1655,4	-1,2	1654,1
vo-brj	320,2	-4,6	315,5	0,0	315,5
vmbo34	151,2	-5,6	145,6	0,3	145,9
havovwo3	74,8	2,3	77,0	0,0	77,0
vo-2	209,3	7,2	216,5	0,0	216,5
lwoo	88,7	2,6	91,3	1,3	92,6
pro	27,9	2,6	30,5	0,0	30,5
totaal vo	872,1	4,3	876,4	1,6	878,0
bol	334,6	2,0	336,6	15,0	351,6
bbl	122,6	-5,2	117,4	9,2	126,7
dt-bol	14,2	0,0	14,2	-0,1	14,1
totaal mbo	471,4	-3,2	468,2	24,2	492,4
hbo	342,0	-13,0	329,0	0,9	329,9
wv hbo-1	86,6	-4,5	82,1	0,7	82,8
dt-hbo	58,0	0,0	58,0	0,1	58,1
wv dt-hbo-1	13,8	0,0	13,8	0,0	13,9
totaal hbo	400,0	-12,9	387,0	1,0	388,0
wo	237,6	1,9	239,5	0,5	240,0
wv wo-1	47,9	1,1	48,9	0,0	48,9
totaal OCW	3635,9	-9,3	3626,6	26,0	3652,6
vboa	20,7	0,9	21,6	0,0	21,6
lwooa	16,0	0,8	16,7	0,1	16,8
bola	18,6	0,6	19,3	0,6	19,8
bbla	9,8	0,1	9,8	0,5	10,3
hao	8,0	0,1	8,1	0,0	8,1
woa	4,3	0,0	4,3	0,0	4,3

3.3 De voorspelkracht van de referentieramingen

Hieronder zijn de gemiddelde afwijkingen in de ramingen ten opzichte van de gerealiseerde aantallen conform onderstaand overzicht per beleidsterrein of onderwijssoort bepaald. Deze geven een indicatie over de marges in de huidige raming. Duidelijk is dat dit slechts een globale inschatting is, omdat in de afgelopen jaren het gebruikte ramingsmodel en de extrapolatiemethode gewijzigd zijn. Ook is de feitelijke ontwikkeling soms sterk beïnvloed door nieuw (d.i. niet eerder te voorzien) onderwijsbeleid, **hetgeen betekent dat afwijkingen tussen raming en realisatie niet zonder meer maatgevend zijn voor de ramingsonzekerheid in de nabije toekomst**. Op deze wijze kunnen dus slechts voorzichtige uitspraken gedaan worden over de ramingsonzekerheid voor een korte termijn prognose.

Uit de tabel op de volgende pagina is duidelijk dat de gemiddelde prognoseafwijking afwijkt van 0, met andere woorden: er is in de ramingen tot dusverre sprake geweest van systematische afwijkingen. De ramingen van mbo, hbo en wo waren systematisch te laag, maar de raming van vo was juist systematisch te hoog. Oorzaak van deze systematische afwijkingen is gelegen in het niet (of niet voldoende) extrapoleren van stroomcoëfficiënten op de volgende punten:

- Bij vo: verkorting van de gemiddelde verblijfsduur. De vorming van brede scholengemeenschappen heeft geleid tot een snellere doorstroom (minder zittenblijven) in de eerste leerjaren en - mede door de invoering van vmbo en studiehuis- tot een drastische vermindering van de stapeling binnen het vo (overgangen van mavo-gediplomeerden naar havo4 en van havo-gediplomeerden naar vwo-5). Zowel in het zittenblijven als in het stapelen binnen het vo is de dalende trend nu tot stilstand gekomen, een veel verdere daling van de gemiddelde verblijfsduur is dus onwaarschijnlijk.
- Bij bol: verlenging van de gemiddelde verblijfsduur. Als gevolg van de ROC-vorming en de herstructurering van het gehele mbo is het vanaf 1997 gemakkelijker geworden om door te stromen tussen verschillende opleidingen, waardoor de gemiddelde verblijfsduur per saldo is toegenomen. Bovendien is de indirecte instroom (zij-instroom) in bol aanmerkelijk toegenomen, de bijbehorende stroomfracties zijn pas in latere ramingen geëxtrapoléerd.
- Bij hbo: meer directe doorstroom vanuit havo. In toenemende mate zijn havisten direct gaan doorstromen naar hbo, dit is ten koste gegaan van de stromen naar vwo-5 en bol; deze verschuivingen zijn onvoldoende in de extrapolatie meegenomen. Een veel verdere stijging van de directe doorstroom havo-hbo, die nu al 80% van de havo-gediplomeerden omvat, is onwaarschijnlijk geworden (zie par. 2.3).
- Bij deeltijd-hbo: meer (indirecte) instroom. Lineaire tijdreeksextrapolatie is hier misschien minder geschikt door de hoge conjunctuurafhankelijkheid, maar voorspelling van de conjunctuur en de invloed daarvan op deeltijd-hbo is ook lastig.
- Bij wo: veranderingen in de gemiddelde verblijfsduur. Aanvankelijk is de gemiddelde verblijfsduur gedaald door de opeenvolgende beperkingen in de studiefinanciering (tempobeurs en prestatiebeurs), maar door de opeenvolgende verruiming op dit terrein is de gemiddelde verblijfsduur weer toegenomen. Verder heeft ook de verlenging van de nominale cursusduur van 4 naar 5 jaar voor technische studies (vanaf 1995 ingevoerd, effecten zichtbaar vanaf 2000) invloed gehad.

Empirische prognoseafwijkingen voor t+1 t/m t+5

		RR91	RR92	RR93	RR94	RR95	RR96	RR97	RR98	RR99	RR00	RR01	RR02	RR03	RR04	RR05	gem.	st.dev
t+1	po	0,3%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,3%	0,2%	0,2%	-0,1%	-0,1%	0,1%	-0,7%	-0,3%	-0,2%	-0,1%	0,0%	0,3%
	vo	-0,3%	-0,6%	-0,2%	-0,5%	-0,2%	-0,4%	0,1%	0,3%	-0,2%	-0,7%	-0,4%	-1,1%	-0,5%	0,6%	-0,5%	-0,3%	0,4%
	bol	-2,5%	-1,4%	2,3%	2,0%	-1,5%	0,3%	1,0%	-3,3%	1,5%	-1,4%	1,2%	2,8%	3,7%	3,6%	1,2%	0,6%	2,2%
	hbo	0,8%	0,0%	1,5%	0,5%	-1,5%	0,7%	1,4%	0,2%	1,5%	-2,1%	2,8%	-0,1%	2,8%	0,8%	0,7%	0,7%	1,3%
	dt-hbo	1,2%	3,6%	2,4%	-1,7%	3,9%	7,2%	5,9%	7,8%	6,6%	0,1%	0,4%	-7,5%	4,7%	-2,9%	-1,0%	2,1%	4,3%
	wo	3,8%	-0,9%	0,6%	0,5%	-1,6%	-5,0%	1,5%	1,4%	1,1%	0,7%	1,9%	1,5%	1,6%	1,5%	-1,9%	0,4%	2,1%
t+2	po	0,4%	0,3%	0,0%	-0,1%	0,1%	0,6%	0,5%	0,3%	-0,1%	0,1%	-0,1%	-1,0%	-0,5%	-0,5%		0,0%	0,4%
	vo	-0,7%	-1,1%	-0,7%	-1,1%	-0,8%	-0,8%	0,0%	-0,1%	-1,5%	-1,4%	-1,3%	-1,0%	0,1%	0,4%		-0,7%	0,6%
	bol	0,4%	2,7%	6,4%	2,3%	-3,5%	1,2%	-2,0%	-2,9%	1,3%	-0,6%	4,7%	7,5%	9,7%	6,9%		2,4%	4,1%
	hbo	1,2%	1,3%	3,8%	0,2%	-2,5%	1,4%	2,2%	2,0%	2,2%	0,9%	4,1%	2,4%	5,9%	1,9%		1,9%	1,9%
	dt-hbo	-3,4%	-1,1%	-3,8%	-7,1%	11,7%	19,4%	26,5%	22,3%	7,4%	2,4%	-6,9%	-8,7%	4,4%	-6,1%		4,1%	11,8%
	wo	0,2%	-4,2%	-1,5%	-2,5%	-5,0%	-5,3%	4,5%	4,3%	3,2%	4,2%	4,9%	3,7%	4,3%	0,8%		0,8%	3,8%
t+3	po	0,7%	0,4%	0,0%	-0,1%	0,2%	0,9%	0,6%	0,3%	0,1%	0,0%	-0,4%	-1,4%	-0,8%			0,0%	0,6%
	vo	-1,0%	-1,9%	-1,4%	-2,0%	-1,4%	-1,0%	-0,4%	-1,3%	-2,1%	-2,2%	-1,8%	-0,3%	-0,1%			-1,3%	0,7%
	bol	4,0%	7,4%	8,0%	1,2%	-4,8%	-1,7%	-2,1%	-3,9%	2,3%	2,4%	9,6%	14,4%	14,0%			3,9%	6,4%
	hbo	2,3%	3,7%	4,8%	0,3%	-3,0%	2,2%	4,8%	2,8%	8,2%	0,3%	7,8%	6,0%	9,0%			3,8%	3,5%
	dt-hbo	-9,4%	-8,9%	-9,8%	-5,0%	23,7%	39,3%	59,4%	29,4%	5,2%	-3,3%	-8,8%	-12,9%	2,7%			7,8%	22,9%
	wo	-2,5%	-8,0%	-5,7%	-7,6%	-5,3%	-3,4%	8,9%	7,3%	7,3%	7,5%	9,4%	6,6%	4,8%			1,5%	6,9%
t+4	po	1,1%	0,6%	0,0%	-0,1%	0,1%	1,2%	0,8%	0,4%	-0,1%	-0,2%	-0,8%	-1,7%				0,1%	0,8%
	vo	-1,5%	-2,9%	-2,4%	-2,9%	-1,5%	-1,4%	-1,4%	-1,7%	-3,0%	-2,6%	-1,6%	-0,9%				-2,0%	0,7%
	bol	7,4%	9,1%	7,6%	1,4%	-8,7%	-1,8%	-3,7%	-3,0%	5,2%	6,6%	16,6%	19,9%				4,7%	8,4%
	hbo	3,6%	5,0%	6,1%	1,0%	-2,1%	4,8%	5,8%	9,5%	9,8%	2,2%	11,8%	9,9%				5,6%	4,1%
	dt-hbo	-17,1%	-15,3%	-8,5%	-1,1%	44,1%	68,0%	78,8%	31,4%	3,5%	-3,4%	-13,7%	-17,3%				12,5%	34,4%
	wo	-5,9%	-13,1%	-11,7%	-9,7%	-3,4%	0,4%	12,8%	12,2%	11,1%	11,3%	14,6%	7,4%				2,2%	10,6%
t+5	po	1,5%	0,8%	-0,2%	-0,3%	-0,4%	1,1%	1,4%	0,3%	-0,3%	-0,3%	-1,4%					0,2%	0,9%
	vo	-2,0%	-3,9%	-3,4%	-3,4%	-2,2%	-2,3%	-1,9%	-2,3%	-3,6%	-2,5%	-2,1%					-2,7%	0,7%
	bol	8,3%	8,7%	8,3%	-1,6%	-8,9%	-3,4%	-3,5%	0,4%	9,4%	12,5%	21,6%					4,7%	8,9%
	hbo	3,9%	7,1%	7,7%	1,9%	0,5%	5,8%	13,0%	11,5%	13,2%	5,0%	15,3%					7,7%	4,9%
	dt-hbo	-23,3%	-14,7%	-4,5%	6,3%	78,3%	78,8%	74,0%	34,4%	7,1%	-6,9%	-18,6%					19,2%	40,3%
	wo	-10,5%	-19,3%	-14,4%	-10,4%	0,4%	10,2%	18,3%	16,6%	15,7%	17,7%	17,3%					3,9%	14,9%

Jaarlijkse afwijkingen, gemiddelden en standaarddeviaties in bovenstaande tabel zijn uitgedrukt in procenten t.o.v. de geraamde aantallen.

Op dit moment wordt gewerkt aan een integrale analyse van alle trends die in het ramingsmodel een rol spelen. Dit kan voor de toekomst leiden tot aanpassingen in de set van stroomcoëfficiënten die voor extrapolatie in aanmerking komen (zgn. strategische coëfficiënten).

Naast bovengenoemde systematische afwijkingen, geven de standaarddeviaties in bovenstaande tabel informatie over toevallige afwijkingen. Informatie over de bron van deze toevallige afwijkingen kan worden verkregen uit stochastische prognoses.

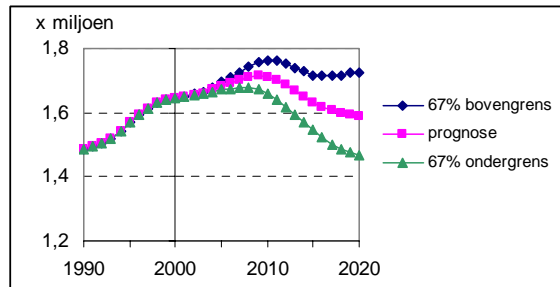
Hiertoe is op basis van de raming RR2001 een stochastische prognose gemaakt, bestaande uit een groot aantal Monte Carlo simulaties. In deze simulaties is uitgegaan van :

- de door het CBS geproduceerde stochastische bevolkingsprognose, waarin uitgegaan is van recente inzichten over de onzekerheid in geboorte, sterfte en migratie (zie CBS Maandstatistiek van de bevolking, oktober 1999, blz. 10-17 en januari 2001, blz. 22-25);
- simulaties van een random walk rond geëxtrapolerde trendlijnen voor de strategische coëfficiënten ; dit is een modellering van de onzekerheid in "onderwijskeuze";
- simulaties van een random verstoring rond alle niet-strategische coëfficiënten ; dit is een modellering van de onzekerheid rond "verblijfsduur" per onderwijssoort.

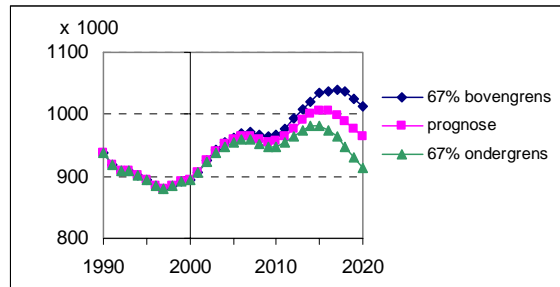
Een nadere toelichting op deze stochastische leerlingprognose is te vinden in de CBS Maandstatistiek van de bevolking, april 2002.

De Monte Carlo simulaties geven in ieder geval een goede indruk van de lange termijn onzekerheden (gebaseerd op RR2001):

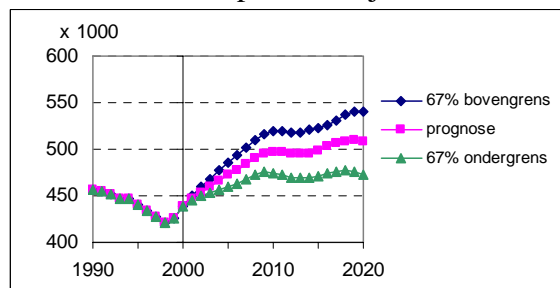
Primair onderwijs

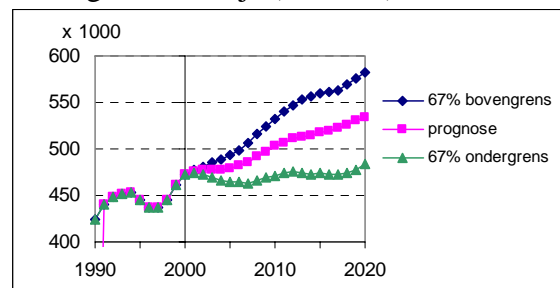
Voortgezet onderwijs

Middelbaar beroepsonderwijs

Hoger onderwijs (hbo+wo)

Voor primair onderwijs is de onzekerheid in de eerste prognosejaren zeer gering, pas vanaf het vijfde prognosejaar begint de onzekerheid toe te nemen als gevolg van de onzekerheid in de geboortetrendontwikkeling. Hetzelfde beeld is bij het voortgezet onderwijs zichtbaar, maar hier

begint de onzekerheid pas 6 jaar later, dus vanaf het elfde prognosejaar wezenlijk te groeien. Bij mbo en hoger onderwijs neemt de onzekerheid reeds vanaf het eerste prognosejaar vrijwel lineair toe, vooral als gevolg van de onzekerheid in de onderwijskeuze. Pas op lange termijn spelen ook demografische factoren (geboorten, immigratie en emigratie) een zekere rol.

Naarmate een prognose meer gedetailleerd is, is de onzekerheid per onderwijssoort relatief veel groter. Zo is bijvoorbeeld de relatieve onzekerheid in de prognose van speciaal basisonderwijs veel groter dan de relatieve onzekerheid in het gehele primair onderwijs. Zie onderstaande tabel.

Standaarddeviaties rond RR2001 (gemiddelde afwijkingen van 67% boven- en ondergrenzen t.o.v. het gemiddelde) in 2005 en 2020, in aantallen x 1000 (n) en in procenten (%)

	2005		2020	
	n	%	n	%
Primair onderwijs	12	0,7	129	8
basisonderwijs	13	0,9	122	8
speciaal basisonderwijs	7	13	16	48
speciaal onderwijs	1	4	5	13
voortgezet speciaal onderwijs	1	3	3	14
Voortgezet onderwijs	4	0,4	50	5
Vo-brugjaren	4	1	22	7
mavo34	4	4	9	12
vbo34	4	4	9	11
havo/vwo3	2	3	7	7
Vo-2 (havo/vwo 4,5,6)	4	2	14	6
lwoo (ivbo + vso-lom)	5	5	15	14
pro (praktijkonderwijs)	1	5	6	24
Middelbaar beroepsonderwijs	13	2,8	33	7
bol-voltyd	5	2	15	6
Bbl	8	5	23	12
bol-deeltijd	8	26	15	65
Hoger onderwijs	15	3,0	49	9
hbo-voltyd	11	4	38	12
hbo-deeltijd	7	13	32	65
Wo	6	4	21	13
Groen onderwijs (vallend onder Ministerie van LNV)				
vbo-groen	2	9	5	19
lwoo-groen	1	10	3	20
bol-groen (mao)	1	5	2	14
hbo-groen (hao)	1	12	3	25
wo-groen (WU)	0,4	10	0,8	24

De hieruit resulterende standaarddeviaties voor t+5 sporen slechts in beperkte mate met de gevonden empirische standaarddeviaties.

Voor po, vo en hbo is er redelijk goede overeenstemming met de empirische standaarddeviaties, maar voor bol, deeltijd-hbo en wo is de empirische standaarddeviatie aanmerkelijk groter. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit dat in de Monte Carlo simulaties slechts rekening is gehouden met de huidige beperkte set strategische coëfficiënten.

Hoofdstuk 4 Gedetailleerde uitkomsten van de raming

Dit hoofdstuk van de referentieraming bevat gedetailleerde tabellen en grafieken, zonder inhoudelijke toelichting. De ramingsversie die hier gepresenteerd wordt is RR2006 (lector), die in Hoofdstuk 2 is toegelicht, tenzij anders is vermeld.

Prognosetabellen (pag. 43 t/m 109):

Eerst komt het totaal van het onderwijs aan de orde.

Daarna wordt op de vijf verschillende beleidsterreinen ingegaan: het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs. Telkens wordt hier een zelfde indeling gehanteerd :

- a) aantal leerlingen/studenten en gediplomeerden;
- b) instroom in de betreffende sector;
- c) uitstroom uit de sector.

Stroomplaatjes (pag. 111 t/m 142):

Deze plaatjes zijn een grafische weergave van de tabellen 1.8 (overgangen in fracties) en 1.9 (overgangen in aantallen).

Historische tabellen (pag. 143 t/m 157):

Hier worden gedetailleerde historische gegevens gepresenteerd over aantallen leerlingen/studenten en aantallen gediplomeerden per onderwijssoort, ook afzonderlijk voor vrouwen en mannen.

Alle tabellen van dit deel zijn ook per email (fez-ir@minocw.nl) verkrijgbaar op aanvraag in de vorm van Excel-spreadsheets, teneinde een verwerking van de gegevens te vergemakkelijken. Indien gewenst kunnen ramingsuitkomsten t/m 2020 worden verstrekt.

Inhoudsopgave stroomplaatjes

OCW, voltijd

PO	bao	113
	sba0	114
	so-wec	115
	vso-wec	116
VO	vo-lj1	117
	vo-lj2	118
	brj3	119
	vmbo-3	120
	vmbo-4	120
	havo-3	121
	havo-4	122
	vwo-3	123
	vwo-4	124
	vwo-5	125
	lwoo	126
	pro	127
BVE	bol_3/4	128
	bol_1/2	129
HBO	hbo-1	130
WO	wo-1	132

OCW, deeltijd

BVE	bol-dt	133
	bbl_3/4	133
	bbl_1/2	134
HBO	dt-hbo1	135

LNV

	vboa1	136
	lwooa1	136
	bola_3/4	137
	bola_1/2	138
	bbla	139
	hao1	140
	woa1	142

Bijlage 1 Bronvermelding van gebruikte basisgegevens

1. Strategische stromen

Dit betreft een deelverzameling uit de onderwijsmatrices 1983 t/m 2003, bestaande uit een geselecteerd aantal herkomsten en bijbehorende stroomaantallen. Het betreft de volgende herkomsten: bao (naar groep), so, vso, de eerste twee gemeenschappelijke leerjaren in het vo, gediplomeerden voltijd-onderwijs naar onderwijssoort, bevolking buiten alle onderwijs.

Bron : 1983 t/m 1990: CBS-onderwijsmatrices, met uitzondering van instroomgegevens van bbl (uit OVL-tellingen); herkomst-aantallen bao naar groep zijn geschat op basis van bestanden bao naar leeftijd.
 1991 t/m 2004: CFI-onderwijsmatrices; voor de jaren 2000 t/m 2004 zijn ook alle niet-strategische stromen (op een hoger aggregatieniveau) ter sturing in het model gebruikt

2. Matrix 2000

De volledige CFI-onderwijsmatrix 2000, die door CFI in samenwerking en overleg met het CBS en het OCW-kerndepartement wordt geproduceerd. Ten opzichte van vorige edities van de CFI-onderwijsmatrices is de specificatie verder uitgebreid. Met name geldt deze uitbreiding het onderscheid naar inschrijvingsjaren van de hogerejaars in hbo en wo.

Bron voor de stroomgegevens, gespecificeerd naar bestemmings-onderwijssoort:

po: CFI voor stromen tussen bao en (v)so; doorstroom binnen bao is geconstrueerd op basis van bestanden bao naar leeftijd
vo: CBS: ILT+ telling
mbo: CFI: beleidstelling + koppeling ERR-lesgeldadministratie
hbo, wo: CFI: onderling gekoppelde bestanden afkomstig van de IBG-groep: CRIHO, ERR en RASP.

3. Leeftijdsgegevens

Voor 1999/00 en 2000/01 de aantallen leerlingen/studenten naar geboortjaar.

Bron : CFI

4. Telgegevens

Dit betreft aantallen leerlingen/studenten voor de jaren 2001/02 t/m 2005/06 en aantallen gediplomeerden voor de jaren 2000/01 t/m 2004/05.

Bron: OCW / LNV

po : leerlingentellingen per 1 oktober van basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs

vo : ILT (integrale leerlingen telling) per 1 oktober, aangevuld met :

- aantallen leerlingen vso-lom en vso-mlk uit de tellingen van het vso
- t/m 2001/2002 gediplomeerden uit tellingen van de Onderwijsinspectie (verdeling naar geslacht en vbo/lwoo komt uit de ILT)

mbo: deelnemerstellingen per 1 oktober (bekostigingstelling, voor 2005/06

referentietelling)

hbo : tellingen per 1 oktober, ontleend aan CRIHO

wo : tellingen per 1 oktober, ontleend aan CRIHO

landbouwonderwijs : jaarlijkse opgave van het ministerie van LNV, ontleend aan de diverse tellingen per onderwijssoort.

Status : De laatste tellingen, d.w.z. leerlingen/studenten 2005/06 en gediplomeerden 2004/05 zijn voorlopig, de gegevens van voorafgaande jaren zijn definitief.

5. Bevolkingsraming

Dit betreft de historische bevolkingsaantallen t/m 1 januari 2005 van het CBS en de bevolkingsprognose 2005.

Bijlage 2 Lijst met begrippen en afkortingen

Begrippen

Bestemming (bij uitstroom)

Onderwijskundige situatie (een onderwijssoort of “geen ow”) van leerlingen/studenten/deelnemers in het volgend jaar.

Deelnemer Persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in het mbo.

Gediplomeerde Persoon die tussen twee volgende peildata (1 oktober) een of meerdere diploma's heeft gehaald.

Geen ow Geen onderwijs, d.w.z. dat deel van de bevolking dat in het betreffende jaar geen bekostigd voltijd of deeltijd onderwijs volgt.
Dus als de herkomst (bij instroom) = geen ow, dan betekent dit dat men in het voorgaande jaar geen onderwijs gevolgd heeft. Als de bestemming (bij uitstroom) = geen ow, dan betekent dit dat men in het volgend jaar geen onderwijs volgt.

Herkomst (bij instroom)

Onderwijskundige situatie (een onderwijssoort of “geen ow”) van leerlingen/studenten/deelnemers in het voorafgaande jaar.

Instream Voor po, vo en mbo: degenen die in het voorgaande jaar niet waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort.
Voor hbo en wo: degenen die nooit eerder waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort, de zgn. "eerstejaars hbo-Nederland" resp. "eerstejaars wo-Nederland".
Degenen die in het voorafgaande jaar niet waren ingeschreven in het hbo respectievelijk wo maar wel in een eerder jaar worden dus niet meegeteld in de instroom, bij po, vo en mbo gebeurt dit wel.

Jaar Schooljaar (in po of vo) of studiejaar (in mbo/hbo/wo).
In deze publicatie wordt bij aantallen leerlingen/studenten/deelnemers een dubbele jaaraanduiding gebruikt. Bijvoorbeeld: 2000/01 heeft bij leerlingen/studenten/deelnemers betrekking op de teldatum 1 oktober 2000; bij gediplomeerden heeft 2000/01 betrekking op de periode tussen 1 oktober 2000 en 1 oktober 2001.
Voor instroom en uitstroom wordt in deze publicatie een enkele jaaraanduiding gebruikt om aan te geven in welk jaar de overgang tussen schoolsoorten plaatsvindt. Bijvoorbeeld: het jaar 2000 heeft bij instroom betrekking op degenen die op 1 oktober 2000 waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort en op 1 oktober 1999 niet in die onderwijssoort waren ingeschreven; bij uitstroom heeft het jaar 2000

betrekking op degenen die op 1 oktober 1999 waren ingeschreven in de betreffende onderwijssoort en op 1 oktober 2000 niet in die onderwijssoort waren ingeschreven.

Leeftijd	Leeftijd zoals personen deze hebben op 31 december volgend op de peildatum van 1 oktober.
Leerling/student/deelnemer	Persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in de betreffende onderwijssoort.
Leerling	Persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in het po of vo.
Student	Persoon die op 1 oktober staat ingeschreven in het hbo of wo.
Uitstroom	Degenen die in het volgende jaar niet meer staan ingeschreven in de betreffende onderwijssoort.

Afkortingen

De schoolsoorten hieronder vermeld zijn door OCW bekostigd onderwijs tenzij anders is aangegeven.

Eventuele 'oude' benamingen staan tussen haakjes aangegeven.

ALS	Adviesgroep Leerlingen- en Studentenramingen
AOC	Agrarisch Opleiding Centrum
avo	algemeen voortgezet onderwijs
bao	basisonderwijs
bbl	beroepsbegeleidende leerweg, exclusief groen onderwijs (leerlingwezen)
bbl_1/2	beroepsbegeleidende leerweg, niveau 1 en 2 (primaire opleidingen)
bbl_3/4	beroepsbegeleidende leerweg, niveau 3 en 4 (voortgezette opleidingen)
bbla	beroepsbegeleidende leerweg, groen ; bekostigd door LNV
bol	beroepsopleidende leerweg, voltijd, exclusief groen onderwijs (het voormalig middelbaar beroepsonderwijs)
bol_1/2	zie bol, niveau 1 en 2 (de korte opleidingen in het mbo)
bol_3/4	zie bol, niveau 3 en 4 (de lange opleidingen in het mbo)
bola	beroepsopleidende leerweg, groen ; bekostigd door LNV
bola_1/2	beroepsopleidende leerweg, groen, niveau 1 en 2 ; bekostigd door LNV
bola_3/4	beroepsopleidende leerweg, groen, niveau 3 en 4 ; bekostigd door LNV
bol-dt	beroepsopleidende leerweg in deeltijd
BPV	beroepspraktijkvorming (stage-component binnen een mbo-opleiding)
bve	beroepsonderwijs en volwasseneneducatie
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CFI	Centrale Financiën Instellingen
CLR	Coördinatiecommissie Leerlingen Ramingen
CPB	Centraal Planbureau
CRIHO	Centrale Registratie Inschrijvingen Hoger Onderwijs

dt	deeltijd onderwijs
dt-hbo-1	eerstejaars hbo, initiële en master fase Nederland in deeltijd-hbo, d.w.z. ingeschrevenen in de initiële fase deeltijd-hbo die nooit eerder in het hbo waren ingeschreven plus ingeschrevenen dt- master fase die nog nooit eerder in het hbo-master fase stonden ingeschreven.
ERR	Examen Resultaat Registratie (centrale registratie van vo-examens)
FEZ/SIR/P&I	directie Financieel Economische Zaken/ afdeling Strategische Informatie en Ramingen / cluster Prognoses en indicatoren
g-lwoo	gemeenschappelijke leerjaren lwoo
geen-ow	geen onderwijs, dat deel van de bevolking dat geen voltijd of deeltijd onderwijs volgt
hao	hoger agrarisch onderwijs (hbo-groen), voltijds; bekostigd door LNV
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
havovwo3	het derde leerjaar van het havo en het vwo samen
h/mbo	havo-top opleiding op mbo
hbo	hoger beroepsonderwijs, voltijds
hbo-1	eerstejaars hbo- initiële en master fase Nederland in voltijd-hbo, d.w.z. ingeschrevenen in de initiële fase voltijd-hbo die nooit eerder in het hbo waren ingeschreven plus aantal ingeschrevenen master-fase die nooit eerder in het hbo-master fase stonden ingeschreven.
hbobo	hbo sector opleiding leerkrachten bo (pabo), voltijds
hbovo	hbo sector opleiding leerkrachten vo, voltijds
hboe	hbo sector economie, voltijds
hbogm	hbo sector gedrag en maatschappij, voltijds
hbogz	hbo sector gezondheid, voltijds
hboo-M	hbo sector lerarenopleiding in de master-fase, voltijds (incl. hbo sector gezondheid in de master-fase, voltijds)
hbot	hbo sector techniek, voltijds
hbotc	hbo sector taal en cultuur, voltijds
hbotc-M	hbo sector opleidingen taal en cultuur in de master-fase, voltijds
ho	hoger onderwijs (hbo + wo)
HOOP	Hoger Onderwijs en Onderzoeks Plan
IBG	Informatie Beheer Groep
ivbo	individueel voorbereidend beroepsonderwijs (oude naam voor lwoo)
(i)vbo	individueel voorbereidend beroepsonderwijs en voorbereidend beroepsonderwijs
LGF	Leerling-gebonden financiering (voor leerlingen die onderwijs volgen in het basisonderwijs i.p.v. in het speciaal onderwijs)
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
lwoo	leerwegondersteunend onderwijs : onderdeel van het nieuwe vmbo, kan beschouwd worden als de voorzetting van ivbo en vso-lom
lwooa	leerwegondersteunend onderwijs, richting groen; bekostigd door LNV

lwoo-t	leerwegondersteunend onderwijs, richting techniek
lwoo-v	leerwegondersteunend onderwijs, richting verzorging
mavo	middelbaar algemeen voortgezet onderwijs
mbo	middelbaar beroepsonderwijs, vanaf 1997 bestaat deze uit bol + bbl
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OLS	Ordinary Least Squares (kleinste kwadraten)
phao	deeltijd hoger agrarisch onderwijs (hbo-groen); bekostigd door LNV
phavo	deeltijd havo
phbo	deeltijd hoger beroepsonderwijs
phbobo	deeltijd hbo sector opleiding leerkrachten bo
phbovo	deeltijd hbo sector opleiding leerkrachten vo
phboe	deeltijd hbo sector economie
phbogm	deeltijd hbo sector gedrag en maatschappij
phbogz	deeltijd hbo sector gezondheid
phboo-M	deeltijd hbo sector lerarenopleiding in de master-fase (incl. deeltijd hbo sector gezondheid in de master-fase)
phbot	deeltijd hbo sector techniek
phbotc	deeltijd hbo sector taal en cultuur
phbotc-M	deeltijd hbo sector opleidingen taal en cultuur in de master-fase
phvwo	deeltijd havo en vwo
pmavo	deeltijd mavo
pmeao	deeltijd meao (middelbaar economisch en administratief onderwijs)
po	primair onderwijs (bao+sbao+ (v)so-wec)
pro	praktijkonderwijs : onderdeel van het nieuwe vmbo, kan beschouwd worden als de voorzetting van vso-mlk
pvwo	deeltijd vwo
RASP	vooraanmeldings-registratie hoger onderwijs
RJJI	Rijks Justitiële Jeugd Inrichtingen
RR..	referentieraming met .. het betreffende jaar
sbao	speciaal basisonderwijs, kan beschouwd worden als de voortzetting van de schoolsoorten so-lom (leer- en opvoedings-moeilijkheden) en so-mlk (moeilijk lerende kinderen)
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
sf	studiefinanciering
sfb	studiefinancieringsbeleid
so	speciaal onderwijs
so-wec	overig speciaal onderwijs, vallend onder de Wet Expertise Centra
svo-lom	zie: vso-lom
svo-mlk	zie: vso-mlk
ULO	Universitaire Leraren-Opleidingen

vbo	voorbereidend beroepsonderwijs
vboa	voorbereidend beroepsonderwijs, richting groen; bekostigd door LNV
vbo-ev	voorbereidend beroepsonderwijs, richting economie en verzorging
vbo-t	voorbereidend beroepsonderwijs, richting techniek
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, ingevoerd in 1999/00, kan beschouwd worden als de voortzetting van mavo en (i)vbo; exclusief groen
vo	voortgezet onderwijs
vo-brj	vmbo, havo en vwo leerjaren 1 t/m 2 en het gemeenschappelijke derde brugjaar
vo-2	havo en vwo leerjaren 4 en hoger, tweede fase voortgezet onderwijs
vso	voortgezet speciaal onderwijs
vso-lom	voortgezet speciaal onderwijs, schoolsoort lom (leer- en opvoedingsmoeilijkheden), is met ingang van 1999/00 opgenomen in het vmbo (met name het lwoo)
vso-mlk	voortgezet speciaal onderwijs, schoolsoort mlk (moeilijk lerende kinderen), is met ingang van 1999/00 opgenomen in het vmbo (met name het pro)
vso-wec	(overig) voortgezet speciaal onderwijs, vallend onder de Wet Expertise Centra
(v)so	speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs
vt	voltijd
vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs
wo	wetenschappelijk onderwijs
wo-1	eerstejaars wo-Nederland, d.w.z. ingeschrevenen in wo die nooit eerder in het wo waren ingeschreven
woa	wetenschappelijk onderwijs, groen; bekostigd door LNV
woe	wetenschappelijk onderwijs, economische wetenschappen
wogm	wetenschappelijk onderwijs, gedrags- en maatschappijwetenschappen
wogz	wetenschappelijk onderwijs, gezondheidszorg
wogz-PM	wetenschappelijk onderwijs, postdoctorale opleidingen gezondheidszorg
won	wetenschappelijk onderwijs, natuurwetenschappen
won-PM	wetenschappelijk onderwijs, postdoctorale opleidingen natuurwetenschappen
woo-PM	wetenschappelijk onderwijs, postdoctorale lerarenopleiding
wor	wetenschappelijk onderwijs, rechten
wotc	wetenschappelijk onderwijs, taal en cultuur
wote	wetenschappelijk onderwijs, technisch
wsns	weer samen naar school
WU	Wageningen Universiteit
wv	waarvan

Toevoegingen aan afkortingen:

Een nummer achter een van de afkortingen geeft het rangnummer van een leerjaar of inschrijvingsjaar aan (met uitzondering van vo-2).

Een (-)d achter een afkorting geeft aan dat het gediplomeerde leerlingen of studenten betreft.

Bijlage 3 Opstellers van deze publicatie

Deze publicatie is opgesteld door de afdeling FEZ/SIR/P&I van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Aan deze publicatie en de productie van de raming hebben de volgende personen meegewerkt:

P.D.H. Boswinkel
R.J.W. Pannebakker
G.A. Korteweg

De vaststelling van de raming en de publicatie is gecoördineerd door de Coördinatiegroep Leerlingen Ramingen (CLR), hiervan zijn o.m. lid:

M.A.M. Smits van Waesberghe (voorzitter)
M.M. Groeneveld (po)
J.A. de Hoog (vo)
D.J. Kuilder (bve)
P.M. Veen (ho)
G.J. Weenink (sfb)
A. Rutten (CFI)